

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Současní rodiče a jejich postoje k mateřské škole

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Eva Svobodová

Autor práce:

Bc. Ivana Chvátalová

České Budějovice 2012

ABSTRAKT

Název práce: Současní rodiče a jejich postoje k mateřské škole

Záměrem této bakalářské práce je zmapovat zkušenosti současných rodičů s mateřskou školou, které vyplývají z jejich vlastních zkušeností z doby jejich dětství a jsou základem jejich postojů k této instituci. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám rodinou, rodičovstvím, mateřskou školou, základními lidskými potřebami a hodnotami v současné společnosti.

V praktické části zjišťuji zkušenosti současných rodičů s mateřskou školou z doby jejich dětství, jejich postoje, očekávání a spokojenost se současnou mateřskou školou, jaké zaznamenali změny, podle čeho vybírají mateřskou školu a jaké hodnoty jsou pro ně důležité. Praktická část je založena na kvalitativní metodě- rozhovoru. Jsou zde shrnuty výsledky rozhovorů se čtyřiceti rodiči předškolních dětí.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Rodina, rodičovství, dítě, mateřská škola, postoj, potřeby, hodnoty.

ABSTRACT

Title of the Thesis: Contemporary parents and their attitudes towards a kindergarten

The objective of this Bachelor's Thesis was to explore the experience of contemporary parents with a kindergarten, arising from their own experience from the time of their childhood, and which are the basis of their attitudes towards this institution. The Bachelor's Thesis is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part I am concerned with the family, parentage, kindergarten, basic human needs and values in the contemporary society.

In the practical part I discover the experience of the contemporary parents with the kindergarten from the time of their childhood, their attitudes, expectations and satisfaction with the current kindergarten, what changes they have experienced, what are the aspects of their choice of the kindergarten, and what values are important to them. The practical part is based upon a quantitative method-interview. The results of interviews with forty parents of preschool children are included.

KEY WORDS:

Family, parentage, child, kindergarten, attitude, needs, values.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této bakalářské práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Chotýčanech 29. 6. 2012

Ivana Chvátalová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat paní Mgr. Evě Svobodové za pomoc, věcné připomínky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat manželovi a dětem za trpělivost, pomoc a podporu.

OBSAH

ÚVOD.....	9
------------------	----------

TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 Rodina	10
1. 1. 1 Funkce rodiny	11
1. 1. 2 Typy rodiny.....	12
1. 1. 3 Význam rodiny pro dítě	13
1. 1. 4 Současná česká rodina	14
1. 2 Rodičovství	14
1. 2. 1 Rodiče jako vzor	15
1. 2. 2 Rodičovské postoje	15
1. 2. 3 Role matky	16
1. 2. 4 Role otce	16
1. 2. 5 Identita dítěte	17
1. 3 Změny v české společnosti.....	17
1. 4 Mateřská škola	18
1. 4. 1 Výběr mateřské školy	19
1. 4. 2 Dítě a kolektiv.....	20
1. 4. 3 Osobnost pedagoga	20
1. 4. 4 Spolupráce s rodinou	21
1. 4. 5 Nedirektivní přístupy	22

1. 5 Hodnoty	22
1. 5. 1 Hodnota dítěte pro rodinu	24
1. 6 Základní lidské potřeby	24
PRAKTICKÁ ČÁST	
2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
2. 1 Cíl práce.....	29
2. 2 Výzkumné otázky.....	29
3 METODIKA VÝZKUMU	30
3. 1 Použitá metoda techniky výzkumu.....	30
3. 2 Charakteristika výzkumného vzorku	32
3. 3 Struktura rozhovoru.....	32
4 VÝSLEDKY	34
4.1 Zkušenosti a zážitky současných rodičů	34
4. 2 Postoj rodičů k mateřské škole	38
4. 3 Kritéria pro výběr mateřské školy	39
4.4 Očekávání rodičů	42
4. 5 Zkušenosti rodičů se současnou mateřskou školou	46
4.6 Změny v mateřské škole	47
4.7 Hodnoty důležité pro rodiče.....	49
5 SHRNUÍ VÝZKUMU	57

6 ZÁVĚR	64
7 POUŽITÁ LITERATURA.....	66

ÚVOD

Práci na téma „Současní rodiče a jejich postoje k mateřské škole“ jsem si vybrala, protože mě tato problematika zajímá, nejenom jako budoucí učitelku, ale také jako matku předškolních dětí.

Mateřská škola má v našich podmínkách dlouhou tradici a veřejnost jí důvěřuje, přesto, když má dítě nastoupit do mateřské školy, většina rodičů znejistí a vybavují se jim vzpomínky na mateřskou školu svého dětství, které jsou mnohdy problematické.

Současná mateřská škola a mateřská škola, do které chodili rodiče dnešních dětí se výrazně odlišuje. Vztah učitelky k dítěti se kvalitativně změnil, tradiční autoritativnost, úsilí o nadvládu a řízení z vnějšku, snaha podřídit si dítě a manipulovat s ním byla nahrazena partnerským vztahem, v němž převažuje vstřícnost, důvěra a náklonnost. V současné době je mateřská škola orientována na rozvoj osobnosti každého dítěte a uspokojování všech jeho potřeb a na vytváření pozitivních vztahů mezi dětmi. Zásadně se změnil i postoj k rodině. Mateřská škola uznává dominantní roli rodiny v rozvoji dítěte a maximálně se otevírá spolupráci s rodinou. Mateřské školy se snaží spolupracovat s rodiči tak, aby byly vztahy pozitivně provázané. Rodiče mají možnost navštěvovat mateřskou školu v průběhu dne, sledovat dítě v kolektivu ostatních dětí v rozličných situacích a seznámit se blíže s prací mateřské školy.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám rodinou, rodičovstvím, mateřskou školou, základními životními potřebami a hodnotami v současné společnosti.

V praktické části zjišťuji zkušenosti současných rodičů s mateřskou školou z doby jejich dětství, jejich postoje, očekávání a spokojenost se současnou mateřskou školou, jaké zaznamenali změny, podle čeho vybírají mateřskou školu a jaké hodnoty jsou pro ně důležité.

TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 Rodina

Rodina je domovem, místem bezpečí, majákem, útočištěm, centrem porozumění, střediskem nezištného vzájemného obdarování, místem, kde můžeme odložit málo pohodlná společenská roucha, kde se nám dostane rady, milosti i odpuštění, vlídného slovního pohlazení, místem, kde se můžeme svěřit se svými radostmi a strastmi bez obav, že bude naší upřímnosti zneužito (Strašíková, 2004).

Rodina bezesporu patří mezi nejdůležitější instituce, které nalezneme v každé společnosti. Tvoří jí skupina osob, které jsou většinou spojeny manželstvím, žijí v jedné domácnosti a obvykle sdílejí i společný stůl (Jeřábková, 1993).

„Rodina jako nejstarší základní společenská skupina či společenství, nejtěsněji spjatá nejrůznějšími vztahy uvnitř i navenek. Funkcemi, činnostmi zabezpečujícími potřeby svých členů a společnosti jako celku, prochází celou svou historií neustále změnami co do své velikosti, významu i začlenění do společnosti. Adaptuje se přitom na její nejrůznější proměny či vývojové stupně. Přizpůsobujíc se jim, udržuje život člověka prakticky ve všech jeho sférách a cyklech“ (Dunovský, 1999).

Dunovský (1999) definuje rodinu *„jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí nebo vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti“.*

Rodina je nepostradatelnou institucí také pro dospělého člověka, protože mít děti a stálého partnera jsou důležité hodnoty lidského života. O rodinu opírá dospělý člověk pocit smysluplnosti své existence, pocit vlastní hodnoty a na tom závisí i jeho zdravý a psychická pohoda (Matoušek, 1997)

Rodina prochází ve svém vývoji určitými změnami, které se projeví i ve vztahu k dítěti. Vzhledem ke stylu života dochází k redukci počtu generací i počtu členů rodiny a rodina je v současné době menší, než byla v minulosti. (Vágnerová, 1994).

Stabilita rodiny poklesla, protože se změnil charakter jejich vazeb. Vazby v rodině jsou v současné době především emociální a méně normativně dané. Z tohoto důvodu jsou

rodinné vztahy křehčí a vazby mezi jejími členy zranitelnější a snáze dochází k rozpadu rodiny. (Vágnerová, 1994).

1.1.1 Funkce rodiny

Rodiče jsou povinni zájmy svého dítěte důsledně chránit, řídit jeho jednání a zajistit dohled odpovídající jeho věku. Musí vytvářet optimální podmínky pro tělesný, rozumový, citový a mravní vývoj dítěte. Zajištění těchto skutečností přímo souvisí s plněním základních funkcí rodiny (Šmelová, 2004).

Rodina plní funkci:

- Biologickou a reprodukční
  - Ekonomickou a zabezpečovací
  - Výchovnou
  - Emocionální
-
- Biologická a reprodukční funkce

Spočívá v zajištění reprodukce lidské společnosti, v regulaci pohlavního života a ve vytváření potřebných podmínek pro život dítěte a všech členů rodiny.

- Ekonomická a zabezpečovací funkce

Představuje zapojení členů rodiny do pracovního procesu a s tím související materiální a ekonomické zabezpečení rodiny.

- Výchovná funkce

Představuje cílevědomé a dlouhodobé působení na děti a respektování jejich zájmů a potřeb. Pozitivní emocionální vztahy se významně odrážejí v zájmu rodiny o dítě a jeho výchovu.

- Emocionální funkce

Má podstatu ve vytváření prostředí, kde existují intenzivní citové vazby, prostředí naplněné pohodou, pocitem klidu, bezpečí a lásky. Rodina, kde není v dostatečné míře tato funkce plněna, nejsou uspokojeny důležité potřeby dítěte, které v takovém prostředí strádá. Emocionalita patří k nejdůležitějším faktorům soudržnosti rodiny (Šmelová, 2004).

1. 1. 2 Typy rodiny

Rozdělení dle velikosti

- Nukleární rodina je taková rodina, kde je jádrem otec, matka a dítě nebo děti. V takovéto rodině bývá rodičovství plánované (Kofátková, 2008). Možný (2002) udává, že takovýchto rodin je v naší společnosti asi čtvrtina.
- Rozšířená rodina, sem řadíme babičky a dědečky, tety a strýce, sestřenice a bratrance. Dítě má právo se s příbuznými setkávat a trávit s nimi čas. Pro každé dítě je to velkou výhodou. Dítě má možnost dalšího sociálního kontaktu, má možnost poznat moudrost prarodičů, může se jich ptát, jak vyrůstala jejich maminka nebo tatínek a jaké to dříve bývávalo (Špaňhelová, 2004).

Rozdělení dle funkčnosti

- Funkční rodina představuje neporušenou celistvou rodinu. Tato rodina zajišťuje dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch a zároveň uspokojuje potřeby všech svých členů (Dunovský, 1999). Členové rodiny se respektují a berou na sebe ohledy, je zde pevná aliance mezi rodiči a panuje zde rovnováha mezi potřebou soukromí a potřebou sdílení (Matoušek, 1997).
- Rodina dysfunkční je protikladem funkční rodiny, zde nejsou vůbec nebo nežádoucím způsobem plněny některé ze základních funkcí rodiny, což ohrožuje rodinu jako celek, ale především pozitivní vývoj dítěte. Jejím znakem je rozpad rodinného společenství, který nastává většinou po rozvodu nebo po odhalení

protispolečensky zaměřené orientaci rodičů. Takováto rodina ohrožuje pozitivní vývoj dítěte, jeho stabilitu a vědomí jistoty. Tím často natrvalo poznamenává celý život dítěte (Strašíková, 2004).

- Afunkční rodina, poruchy v této rodině jsou tak zásadní, že rodina přestává plnit svoje poslání a dítěti škodí nebo ho ohrožuje v samotné jeho existenci. Dítěti pomůžeme tím, že ho z této rodiny vezmeme a umístíme do náhradní rodiny (Dunovský, 1999).

1. 1. 3 Význam rodiny pro dítě

Rodina je prvním sociálním prostředím dítěte, které se stává středem její pozornosti. Dítě se vědomě i bezděčně učí vstupu do společnosti. Rodina by měla být pro všechny členy tohoto společenství domovem, což je nesmírně významnou hodnotou (Strašíková, 2004).

Rodina je zdrojem uspokojení většiny základních psychických potřeb a v prvních letech života dítěte je její vliv nejdůležitější. Dítě získává v rodinném prostředí nejrůznější podněty a osvojuje si žádoucí způsoby chování. V interakci s matkou i ostatními členy rodiny se vytváří citová vazba, pocit jistoty a bezpečí. V rodině se uspokojuje i potřeba sociálního kontaktu a dítě se učí diferencovat různé způsoby chování. Dítě rozlišuje různé sociální role a samo se učí potřebné role ovládat. Vývoj dítěte je ovlivněn typickými rysy rodiny, ve které žije (Vágnerová, 1994).

Rodina je místem primární socializace dítěte a určuje do značné míry charakter socializace v dalším životě. Rodiče a další členové rodiny, ke kterým má dítě citovou vazbu, se stávají pro dítě vzorem, který přijímá a napodobuje (Vágnerová, 1994).

Rodina je významný výchovný činitel. Představuje soubor složitých sociálních vztahů, má svoji morálku, cíle, zvyky a zájmy a to vše ovlivňuje rozvoj dítěte (Šmelová, 2004). V rodině, která funguje, se děti učí prostřednictvím přirozených sociálních kontaktů. Během rozhovorů a jednání mezi členy rodiny děti zaznamenávají postoje, názory, zájmy a hodnoty, které jim nemusí být nějak zvláště vysvětlovány. Účast na rozmanitých domácích pracích přináší dětem zkušenost a zakládá smysl pro řád, ohled

na práva ostatních, názory druhých a schopnost podřizovat vlastní zájmy obecnějšímu zájmu domova (Oprávilová, 2003).

1. 1. 4 Současná rodina

V dnešní době se setkáváme s tzv. krizí rodiny. V mnohých rodinách nepředstavuje dítě již prioritní hodnotu. Mladí lidé často odkládají vstup do manželství, jsou to většinou lidé s vyšším vzděláním, často si nejprve chtějí vybudovat svoji kariéru. Pokud se za těchto podmínek dítě narodí, stává se přirozeně překážkou v dosahování jejich cílů. V současné době se stále větší počet rodin přiklání k rozhodnutí mít pouze jedno dítě. V ČR dosud přetrvává trend rodin se dvěma dětmi, ale nárůst jedináčků je evidentní. Tato fakta se negativně odrážejí i v demografickém vývoji. K negativním jevům patří i zvyšující se počet dětí narozených ve svazku bez formálního uzavření sňatku, ale i počet dětí narozených ženám, které nemají stálého partnera. Také vysoká míra rozvodovosti s sebou nese mnoho negativních důsledků zejména pro děti. Současná rodina má stále méně času na své děti a mezi priority patří často materiální hodnoty, Mohli bychom se domnívat, že dnešní moderní doba disponuje veškerými prostředky pro vytvoření ideálních podmínek pro bezproblémové fungování rodiny, ale vždy tomu tak není. Znepokojující je též životní styl některých rodin, stačí se v neděli rozhlédnout v supermarketu, kde mnoho rodin tráví většinu volného času. Rodiče se těžko mohou věnovat svému dítěti, povídat si s ním o tom, co ho doopravdy zajímá. Dítě je spíše okřikováno a napomínáno či v lepším případě předáno do hracího koutku. K alarmujícím jevům patří děti zanedbávané, zneužívané a týrané (Šmelová, 2004).

1. 2 Rodičovství

Rodičovství je jednou ze základních potřeb dospělého člověka. Je komplexem biologické, pudové složky a psychologického aspektu, který prostřednictvím rodičovské role poskytuje uspokojení v citové oblasti. Rodičovství uspokojuje potřebu stimulace, seberealizace a sociálního uplatnění. Uspokojuje i potřebu perspektivy, protože dítě je v určitém smyslu pokračováním vlastního života rodiče. Ve výchově vlastních dětí se

může uplatnit i potřeba tvořivosti, osobnost dítěte je modelována podle vlastních představ a ideálů, které jsou tímto způsobem realizovány (Vágnerová, 1994). Rodiče mají být svým dětem modelem, vzorem, autoritou, kamarádem i mlčenlivou vrbou, která snese i ty nejtajnější důvěrnosti. Rodiče mají být ranhojiči, korektory při akceptaci ne vždy příznivých nabídek, mají být prostě vším, co lze poskytnout (Strašíková, 2004).

1. 2. 1 Rodiče jako vzor

V celém životě jsou rodiče pro dítě vzorem. Dítě přebírá mnoho věcí, které bere jako vzor pro sebe. Jsou to často názory rodičů, jejich přístup k věcem, gesta, postoje či způsob vyjadřování. (Špaňhelová, 2008). Model slušného a vhodného řešení mezilidských konfliktů, zkušenosti z rodinného života a ženský a mužský vzor patří k základním potřebám dítěte (Bakalář, 2002). Pro dítě jsou oba rodiče velkým vzorem, jejich chování je pro dítě prvním modelem. Dítě si myslí, že je to model nejlepší a nejsprávnější, protože se s jinými modely tak často neseťkává (Špaňhelová, 2004).

To, co se děti naučí doma, ať už pozitivního či negativního, má na ně daleko hlubší vliv než cokoli, co se mohou naučit ve škole, či v jakékoli jiné instituci (Eyre, 2000).

Identifikace s rodiči je jeden ze základních vývojových úkolů a znamená, že se dítě psychologicky ztotožní s názory rodičů. Že do sebe pojme jejich hodnoty i přání tak silně, že už si ani nebude uvědomovat původ těchto přání, názorů a hodnot. Pro vývoj dětského svědomí je velmi důležité dát dítěti příležitost, aby bylo svědkem vlastního mravního jednání i rozhodování rodičů. Identifikace je trvalá a pevná vazba, jež umožňuje společnosti, aby vstúpila dítěti to nejlepší, ale bohužel i to nejhorší z osobnosti rodičů (Říčan, 2004).

1. 2. 2 Rodičovské postoje

Rodičovské chování a postoje jsou individuálně charakteristické a mají svou variabilitu. (Vágnerová, 1994). Rodičovské postoje se vytvářejí již v dětském věku. Mají základ ve zkušenosti s vlastními rodiči. Je dobře prokázáno, že lidé, kteří měli šťastné a spokojené dětství a vyrůstali v pevném a citově vřelém rodinném prostředí, mají k rodičovství snazší a radostnější přístup, než ti, kdo právě šťastné dětství neprožili (Matějček, 2004).

1. 2. 3 Role matky

Matka na svět přivádí dítě a pro jeho život má hlavní význam i v době po jeho narození. Matka svým chováním a jednáním, životosprávou, psychickým stavem i vnějšími stimuly předurčuje již v nitroděložním životě některé vlastnosti dítěte. Matka je zdrojem příjemných somatických pocitů, prvních citových vazeb i zdrojem výživy (Hintnaus, 1998). Role matky je nezastupitelná, matka je hlavní osobou, nejbližším člověkem, tráví s dítětem nejvíce času, pofouká rozbité koleno a má čas vyslechnout, že jeden kamarád udělal to či ono a jak to bylo nespravedlivé. Prožívá s dítětem všechny radosti, smutky a bolístky, je starostlivou pečovatelkou a opatrovnící. Často je i člověkem, za kterým dítě přijde jako první, když ho něco trápí či se chce svěřit se svými radostmi nebo s nějakou otázkou (Špaňhelová, 2004).

1. 2. 4 Role otce

Otec je tradičně představován jako nositel autority, je důležitou oporou pro vytvoření rodinné harmonie. Otec se řídí racionálním rozhodováním na rozdíl od matky, která se rozhoduje emotivněji. Matka se ve výchově zaměřuje především na dítě, zatím co otec si uvědomuje realitu života a vnější svět (Hintnaus, 1998). Otec se v rodině nevyskytuje tak často jako matka, protože musí rodinu finančně zajišťovat. Pro děti bývá člověkem, který umí bezvadné věci, umí opravit auto, ledničku, postavit dům. Bývá také přísnější a nekompromisnější z rodičů a stojí si za svými zásadami, o kterých často nediskutuje a děti si k němu nedovolí tolik jako k matce. Otec je mužským vzorem v rodině, není jen příkladem pro svého syna, jaký má být on, až bude dospělý (Špaňhelová, 2004). Chlapci v určitých etapách svého vývoje otcovskou autoritu velmi obdivují a vyhledávají ji (Bakalář, 1998). Otec je příkladem i pro svou dceru, jaký vzor si má zvolit v budoucnu pro svého muže. Zvláště v předškolním věku děti vnímají svého otce podle jeho činů než podle slov. Když otec dětem říká, že mají zdravit sousedy, je to skvělé, lepší však je když dítě vidí a zažije si, že se tatínek se sousedy vždy pozdraví. Otec může názorným příkladem naučit děti dělat některé věci, které matka nedovede. Otec je pro děti velkým příkladem v chování ke své ženě, dítě si tak vytváří určitý

model, podle kterého si v budoucnu budou vybírat partnera. Otec je v každém věku dítěte nedílnou součástí jeho vývoje a výchovy (Špaňhelová, 2004).

1. 2. 5 Identita dítěte

Dítě poznává vztah matky k sobě a otce k sobě, ale i vztah těchto blízkých lidí k sobě navzájem. To je vlastně podmínka k tomu, aby si dítě uvědomilo svou vlastní osobu, svou vlastní svébytnost, své vlastní „já“ (Matějček, 1996). Identita je i jednou ze základních životních potřeb, dítě potřebuje vědět: kdo jsem, odkud přicházím, kdo jsou mí příbuzní, z jaké jsem rodiny a jaké v ní mám místo, kdo byli moji předci, jak a kde žili a čím se vyznamenali a podobně. Patří sem i nezbytnost prožitku někam patřit, mít domov, své teritorium, soukromí, svůj svět a potřeba sounáležitosti s rodinou (Bakalář, 2002).

Výchovný nápor na identitu dítěte může být veden pozitivním směrem, kdy dáváme dítěti na vědomí, že je pro nás důležité, milé a vzácné. Nebo negativním směrem, kdy dáváme dítěti najevo, že je nám přítěží, že nám „zkazilo život“. Tuto identitu si pak dítě nese do života. Podle toho, zda byla formována pozitivně či negativně, bude mít důvěru či nedůvěru v sebe. Bude spíše úkoly přijímat než před nimi ustupovat, svou energii bude do něčeho investovat, než si ji nechávat jen pro sebe (Matějček, 1996).

1. 3 Změny v české společnosti

Česká společnost patřila i svým rodinným chováním po staletí k západnímu typu sociálního života i s jeho strategiemi a reprodukčními vzorci. Charakteristický pro ni byl pozdější věk sňatku, mužům bylo kolem třiceti let a ženám okolo dvaceti pěti let. S tím byl spojený i vyšší věk prvorodiček a vysoký podíl celoživotně svobodných lidí. Tento vzorec zajišťoval i bez antikoncepce jen mírný populační růst a děti v rodinách, jež měly alespoň elementární ekonomický základ k jejich zabezpečení. K modernizaci české rodiny došlo poměrně brzy. Spolu s ní však vzrostla rozvodovost a porodnost poklesla. Na počátku třicátých let se již ženám narodilo méně dětí, než bylo v dospělé generaci jejich rodičů. Na konci čtyřicátých let nastal velký poválečný baby-boom, který vznikl už před koncem války, protože rodičovství chránilo před nuceným

pracovním nasazením v Třetí říši. V padesátých letech došlo k propadu porodnosti díky nástupu despotického socialismu (Možný, 2002). Na počátku šedesátých let došlo ke zvýšení porodnosti díky prodloužené mateřské dovolené a zvýšením dávek. Potom přišla sovětská okupace a Husákův režim, který se snažil získat legitimitu, opět prodloužil mateřskou dovolenou. Populace však byla znechucena dusnou atmosférou probíhající normalizace a stáhla se do rodin. Silná generace potenciálních matek z poválečného baby- boomu se v té době rozhodovala o dalším dítěti. Tyto vlivy se vzájemně potencovaly a přinesly jednu z nejsilnějších populačních vln v české demografické historii. (Možný, 2006).

Ve svobodné společnosti po roce 1989 však nastala změna opačným směrem. Veřejný prostor se otevřel a nabídl nepoznané možnosti. Mít v této době děti znamenalo nejenom vyšší náklady, ale i ztrátu z ušlých příležitostí. Náhle mladá generace mohla začít podnikat, cestovat a studium se stalo dostupnějším. Změnilo se i reprodukční chování, dívky přestaly spěchat na mateřství a začaly je odsouvat na pozdější dobu, zvýšila se rozvodovost a podíl narozených dětí mimo manželství. Začala vznikat subkultura, kde je normální nemít žádné děti nebo jiná, kde se rodí děti víc, ale bez pevných svazků k jednomu určitému otci. I v této době více než dvě třetiny české populace zakládají klasickou rodinu s dětmi a snaží se ji udržet pohromadě alespoň do doby, než děti odrostou (Možný, 2002).

Procesy nastartované sametovou revolucí zasáhly výrazně muže i ženy jako jednotlivce, ale i celé rodiny a domácnosti, ve kterých tito jednotlivci žijí. Rodina je touto transformací společnosti dotčena již ve svém existenčním rozměru. Mladí lidé do třiceti let většinou oddalují narození dětí a vstup do manželství. To má za následek změnu v rozsahu a skladbě domácností, ale i snížení podílu úplných rodin (Maříková, 2000).

1. 4 Mateřská škola

Mateřská škola umožňuje dítěti setkání se světem a pomáhá mu zbavovat se strachu před nepochopením světa. Vedle domova představuje významnou výzvu k lidskosti a místo, kde lze otvírat smysly, srdce i hlas, který v člověku lidství probouzí (Oprailová, 2003).

Mateřská škola navazuje na rodinnou výchovu a spolupodílí se na rozvoji dítěte. Výchova a vzdělávání dítěte musí respektovat obecné i individuální zájmy a potřeby dítěte. Mateřská škola by měla být prostorem, kde existuje určitá stálost a řád a poskytovat dětem dostatek podnětů. Měla by vytvářet prostředí s dostatečným množstvím sociálních a citových vztahů. Děti by měly mít dostatek prostoru pro hru, protože hra předškolního dítěte vychází z jeho potřeb a je nejpřirozenější činností pro tento věk. Vztah mezi pedagogem a dítětem by měl být utvářen na základě porozumění a partnerství (Šmelová, 2004).

Mateřská škola je místem, které může ideálně zajišťovat rovnováhu mezi nezbytně žádoucí mírou omezování, kterou s sebou nese výchova ve formálně vytvořené skupině a svobodným rozvojem osobnosti a lidské jedinečnosti (Opravilová, 2003).

Mateřská škola je ideálním prostředím, kde se navazují vztahy k druhým dětem, kde se vzájemně učí toleranci, přijetí případné jinakosti, solidaritě s druhými a soucitu. Učí se i mnoha užitečným životním návykům, které se někdy v rodině nepěstují, nevyžadují a nedodržují (Strašíková, 2004).

1. 4. 1 Výběr mateřské školy

Pokud rodiče chtějí dát dítě do mateřské školy do tří let, je třeba se s dostatečným předstihem po vhodné mateřské škole poohlédnout. Rodiče by si měli uvědomit, že dítě bude do mateřské školy docházet každý den, proto je třeba přemýšlet, jak budou dítě do mateřské školy dopravovat, kdo je bude vyzvedávat a také jakým způsobem pracuje ta která mateřská škola. Neméně důležité je i prostředí a pedagogové, nejlépe je si s nimi osobně promluvit (Koťátková, 2008). Výběr mateřské školy je velmi důležitý pro dobré začlenění dítěte. Někdy je to náročné, protože jsou rodiče rádi, že se jim podaří umístit dítě do školky nejbližší jejich bydlišti. Na vesnici či v malém městě bývá jedna nebo dvě školky, takže výběr není velký.

1. 4. 2 Dítě a kolektiv

Mateřská škola nabízí dítěti kontakt s druhými dětmi stejného věku a přibližně téže vývojové úrovně, jde tedy zásadně o jinou strukturu než sourozeneckou. Dítě, které si vytvořilo v předchozím období svou identitu k rodičům a dalším členům své rodiny, dotváří a doplňuje toto vědomí vlastního já vztahem ke „své generaci“ tzn. k jedincům s obdobnými potřebami, zájmy a nároky. V takovéto skupině se vytvářejí základy pro souhru a pozdější spolupráci a takové postoje jako je přátelství, solidarita, povinnost vůči ostatním, obětavost, ale i soutěživost, konkurence a prestiž. V těchto možnostech mateřská škola specificky převyšuje běžné rodinné prostředí (Matějček, 1992). Pro dítě je důležité setkávat se s dětmi v kolektivu, aby si zvykalo na odlišné povahy, přístupy k věcem, aby si zvykalo mluvit s jiným dítětem o tom, co se mu líbí, z čeho má radost. Naučí se také nebát se říci, co se mu nelíbí, a s čím nesouhlasí. Setká se také s cizí autoritou- paní učitelkou, musí se s ní naučit hovořit, zeptat se na něco, čemu nerozumí či říct co potřebuje. (Špaňhelová, 2008).

1. 4. 3 Osobnost pedagoga

Předškolní pedagog zajišťuje rozvoj dítěte v souladu s jeho schopnostmi a možnostmi a zároveň podněcuje harmonický rozvoj jeho osobností. Vytváří podmínky pro prožívání úspěchu dítěte a překonávání různých překážek. Ovlivňuje i prožívání a učení dítěte, jeho výkonnost a aktivitu. Znalost věkových zvláštností předškolního dítěte je nezbytná pro profesi předškolního pedagoga (Šmelová, 2004). Učitelka v mateřské škole je jedním z prvních dospělých, se kterými se dítě setkává mimo okruh vlastní rodiny. Chování učitelky, názory na to co se jí líbí, nelíbí, co odsuzuje, komunikace či způsob komunikace, to vše je pro dítě vzorem, který mu umožňuje vytvářet si hodnotovou orientaci ve světě (Svobodová, 2010). Děti mají tendenci učitelku přijímat pozitivně, stává se pro ně důležitým člověkem, který zaujímá významné místo v jejich životě a velice jim záleží na jejím názoru (Svobodová, 2010). Mezi důležité osobnostní kvality pedagoga patří ochota komunikace především s dětmi a schopnost mít je rád a citově se angažovat, což je velmi důležité pro nejmenší děti. Mít rád znamená podle Koťátkové :

- *Přijímat dětské vnímání světa jako inspirující, ne unavující.*
- *Být přirozeně rád dětem oporou v mnoha jejich projevech a vytvářených situacích.*
- *Zajímat se bez odmítání o to, co dítě říká, jak se ptá, jak bez zábran tvoří a komentuje život kolem sebe.*
- *Pomáhat jim přirozeně podle jejich potřeb i ve chvílích ne úplně standartních.*
- *Cítit se mezi dětmi dobře a s chutí pro ně chystat činnosti a těšit se na ně.*
- *Přijímat vyprávění dětí s porozuměním, i když nám to nepřináší žádné významné poznatky, ale uspokojuje nás jejich radost z toho, že nám něco mohou sdělovat a my je posloucháme.*
- *Radovat se a cítit smutek podle pocitů dětí.*
- *Nebrat na sebe roli učitelky, když přicházíme do práce, a sundávat ji ze sebe, když odcházíme. Být přirozeně naladěni i na soužití s takto malými dětmi, aniž tím trpíme.*

1. 4. 4 Spolupráce s rodinou.

Požadavky na spolupráci s rodinou nacházíme už v programech práce, které byly pro všechny mateřské školy povinné už před rokem 1989. Vlastní realita však byla jiná, škola určovala možnosti i takového základního předpokladu pro spolupráci, jako je komunikace s učitelkami. Rodiče se doslali do tříd svých dětí pouze v případě, pokud byla rodičovská schůzka nebo besídka, jinak měli přístup pouze do vymezených prostor (Koťátková. 2008).

V současnosti jsou snahy rozsáhlejšího charakteru, ale základem jsou opět třídní schůzky, besídky, výstavy, den otevřených dveří nebo hodiny určené pro konzultaci s učitelkami. Rodiče se však mohou zapojit i do náročnějších akcí, které mateřská škola pořádá. Rodiče bez problémů mohou vstupovat do třídy nebo tam pobývat s dítětem v době adaptační fáze a tak mu pomáhat seznámit se s dětmi a novým prostředím (Koťátková. 2008).

V současné době mateřská škola řeší s rodinou i společné problémy, ale hledá způsoby, jak komunikovat na bázi partnerství a spolupráce (Svobodová, 2010).

1. 4. 5 Nedirektivní přístupy

Základní myšlenkou nedirektivních přístupů, které vycházejí z pedagogiky a humanistické psychologie je, že každý člověk naplňuje své předem dané možnosti a je tvůrcem sama sebe. K tomu potřebuje důvěru ve vztazích s lidmi, mít někoho kdo mu usnadní proces vzdělávání a dobré životní podmínky. Nedirektivní a osobnostně orientované přístupy je nutné naplňovat současně, patří sem:

- Akceptace - znamená přijetí dítěte či jeho rodičů s porozuměním, bez podmínek, kritiky a hodnocení. Míra plného přijetí druhého závisí na tom, jak je člověk schopen přijmout sama sebe
- Empatie - je uměním vcítit se do prožitků jiného člověka, to znamená porozumět stavu, v jakém se v tu chvíli nachází.
- Autenticita - znamená pravdivost, opravdovost či přirozenost a u dospělého člověka souvisí s vnitřním přijetím sama sebe a osobní zralostí. Pokud se člověk chová čitelně ve svých projevech, může mu druhý lépe porozumět a sdílet jeho pocity.

Tyto základní znaky nedirektivního a osobnostně orientovaného přístupu přinášejí do vztahů pravdivost, přehlednost a citlivost k druhému, to vzbuzuje důvěru, kvalitní vztahy a vnitřní rovnováhu člověka.

1. 5 Hodnoty

Slovo hodnota používáme v naší společnosti velmi často a v různých souvislostech, nejčastěji, když chceme říci, že je něco důležité „má to hodnotu“. Hodnoty jsou chápány výhradně jako normativní kategorie, často je s tím spojeno nějaké hodnocení, posuzování toho, co je dobré a co špatné, co je morální a co morální není (Prudký, 2004).

Pojem hodnota je vždy spojen s postížením významu objektu, jež jedinec nebo skupina tomuto objektu přikládá. Jde o podstatné významy, které vyjadřují obsah a váhu daného

objektu v očích toho, kdo jej hodnotí. Hodnota je přijaté sdělení o důležitosti někoho či něčeho (Prudký, 2004)

V dnešní době se stále více rodičů zajímá o správnou výchovu svých dětí. Chtějí vědět, co by měli své děti naučit, aby se cítily šťastné a dokázaly v našem světě dobře žít. Rodiče si uvědomují, jak je jejich role ve výchově důležitá, že ji nemohou ponechat náhodě nebo se řídit pouze svým instinktem. Výchovný úspěch závisí na jasných cílech a konzistentním přístupu, kdy uplatňují hodnoty, které sami uznávají a svůj osobní přístup (Eyre, 2000).

I když se rodiče nesnaží předat dítěti žádné vlastní hodnoty, dítě je získá vědomě i nevědomě ještě v předškolním věku. Pochytí je ze sdělovacích prostředků, od vrstevníků, ale nejvíce v rodině. Tyto hodnoty projdou určitou zkouškou a je možné, že se změní při nástupu do základní školy. V dospívání začnou bojovat o samostatnost a utvoří si vlastní hodnotový systém, který je nezávislý na hodnotovém systému rodičů, ale obvykle se od něj příliš neliší (Eyre, 2000).

Moudrost ověřená věky i naší osobní zkušeností nás učí, že společenské i individuální štěstí se spojuje s chováním založeným na jistých morálních hodnotách. Není tedy náhodné, že se lidé v mnoha různých zemích a kulturách učí stejným základním hodnotám. Děti zjišťují metodou pokusů a omylů, že mezi pocitem štěstí a životem založených na hodnotách existuje vzájemná souvislost. Nepříjemné pocity ze špatného chování a pocit selhání je mohou přivést k poznání základních hodnot a naučí čestnému přístupu k životu. Protože je lidský život příliš krátký, mělo by být povinností rodičů, naučit své děti to, co se sami naučili a ověřili v průběhu vlastního života (Eyre, 2000).

Jak řekl Ralph Waldo Emerson:

„Příčina a následek jsou dvě strany jedné mince. Každé tajemství je nakonec vyraženo, každý zločin potrestán, každá ctnost odměněna, každá chyba odčiněna...příčina a následek spolu neodvolatelně souvisejí jako semeno s plody, tak jako ovoce existuje v semínku, následek vyrůstá z příčiny.“

Respektovaná a univerzálně „přijatelná“ hodnota prospívá jak člověku, který ji uznává, tak lidem, se kterými v duchu této hodnoty jedná (Eyre, 2000).

O základních hodnotách života lidé zpravidla nepřemýšlejí tak, aby je měli slovně zformulovány a mohli je na požádání sdělit, protože s nimi žijí, ale nepřemýšlejí a nemluví o ní (Matějček, 1992).

1. 5. 1 Hodnota dítěte pro rodinu

Je pravděpodobné, že teprve na jisté ekonomické úrovni rodiny se dítě stává pro své rodiče a společnost, v níž žijí, hodnotou citovou. Teprve tam, kde neprobíhá denní zápas o přežití, dítě přestává být zátěží. Matka se uvolňuje z hluboce biologicky podmíněných a instinktivních forem chování vůči dítěti a dospívá k vyšším citům, k zájmům o blaho dítěte. (Matějček, 1992).

1. 6 Základní lidské potřeby

„Potřeba je nárokem jednotlivce vůči prostředí. Potřebou je člověk motivován. Potřeby nám pomáhají udržet základní životní funkce a žít plnohodnotný život. Neuspokojování potřeb (nebo některé potřeby) vede k omezení nebo narušení výměny hodnot jakýchkoli, což má za následek negativní citový prožitek, kterému říkáme frustrace“ (Havlíková, 2000).

Kopřiva a kol.(2008) uvádí: *„Základní lidské potřeby jsou společné všem lidským bytostem bez rozdílu pohlaví, rasy, věku. Jejich uspokojení vede k tomu, že se cítíme a fungujeme dobře (v činnostech i vztazích), že se cítíme tělesně, psychicky a sociálně v pohodě.“*

Pokud má předškolní pedagog respektovat a uspokojovat potřeby dítěte, musí je znát. Nejznámější model lidských potřeb, který se vztahuje na člověka v každém věku, uspořádal A.Maslow do pyramidy lidských potřeb. Základnu tvoří potřeby fyziologické, nad nimi se nachází potřeby bezpečí, vyšší úroveň představují potřeby sounáležitosti, na předposlední úrovni se nachází potřeby uznání a vrchol pyramidy představují potřeby seberealizace (Šmelová, 2004).

- Fyziologické potřeby
- Potřeby bezpečí
- Potřeby sounáležitosti
- Potřeby uznání
- Potřeby seberealizace

Potřeby dítěte se v průběhu jednotlivých období vývoje mění. Do popředí se dostávají ty potřeby, které souvisejí s aktivní úlohou dítěte v sociálním prostředí, tzn. sociálního kontaktu s dospělými i vrstevníky a poznávání nového (Šmelová, 2004).

(Dunovský, 1999) rozdělil základní lidské potřeby na biologické, psychické, sociální a vývojové.

➤ Základní biologické potřeby,

Sem patří zajištění všech nezbytných podmínek pro optimální fungování metabolismu z vývojového i aktuálního hlediska. Jde o zajištění kvalitní výživy, uspokojení hygienických požadavků, dostatek tepla, čistoty a ochrana před nepříznivými vlivy prostředí. Patří sem i vytváření podnětného prostředí, kde dochází k rozvoji funkcí organismu, zejména nervové soustavy, lokomočních aktivit a to v souvislosti s navazujícími psychickými aktivitami. Dále sem patří optimální posilování a rozvoj organismu v oblasti imunologické, psychomotorické i psychosociální a také potřeba komplexní preventivní péče, na které se podílí nejenom rodina, ale měla by být v popředí celospolečenského zájmu

➤ Základní psychické potřeby,

Tyto potřeby navazují na potřeby biologické a přímo souvisejí s potřebami sociálními. Uspokojení psychických potřeb v nezbytné kvalitě vede k rozvoji dítěte v oblasti intelektu, citů a vůle, chování, interakci s okolím, společenských hodnot i celého prostředí a chápání sebe a ostatních. Patří sem potřeba náležitého přívodu podnětů, smysluplnosti světa, jistoty, potřeba otevřené budoucnosti a potřeba vědomí vlastní identity (Dunovský, 1999).

Aby se dítě mohlo vyvíjet v psychicky zdatnou a zdravou osobnost, musí mít náležitě a v pravý čas uspokojeny psychické potřeby, společnosti k užítku a sobě k uspokojení (Matějček, 1994)

1. Potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti vnějších podnětů

Takovýmto přívodem podnětů se organismu umožňuje, aby se naladil na žádoucí úroveň aktivity. To znamená, že se člověk nebude nudit, ani že nebude soustavně přetěžován podněty.

2. Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech

Naplnění této potřeby umožňuje, aby se z podnětů, jež k nám přicházejí prostřednictvím všech našich smyslů, staly poznatky, zkušenosti a pracovní strategie. Kdybychom všechno dění ve svém okolí vnímali jen jako náhodné, vznikl by chaos a nemohli bychom se ničemu naučit. Jedná se tedy o základní potřebu, která nám umožňuje učení a chápání smysluplnosti světa.

3. Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tzn. vztahů k osobám prvotních vychovatelů

Náležité uspokojení této potřeby dítěti přináší pocit životní jistoty, a je podmínkou pro žádoucí vnitřní uspořádání osobnosti dítěte.

4. Potřeba identity, tzn. potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty

Z náležitého uspokojení této potřeby vychází zdravé vědomí vlastního „já“, toto vědomí je pak dále podmínkou toho, aby si mohl člověk na své vývojové dráze osvojit užitečné společenské role a stanovit si hodnotné cíle pro své snažení.

5. Potřeba otevřené budoucnosti, životní perspektivy

Uspokojení této potřeby dává lidskému životu časové rozpětí, rozpětí mezi otevřeností a uzavřeností osudu, mezi nadějí a beznadějí, mezi životním rozletem a zoufalstvím. Tato potřeba je nejdůležitější a je jen lidská.

➤ Základní sociální potřeby

Tato skupina potřeb souvisí s potřebami psychickými, některé spolu splývají, a proto jsou označovány jako potřeby psychosociální. V předškolním období má významný vliv na celkový rozvoj socializace, proto je nezbytně nutné ji zajistit. Rodina je základním a nejdůležitějším sociálním prostředím pro dítě. S přibývajícím se věkem dítěte se sociální prostředí rozšiřuje o prostředí mateřské školy a nové kontakty s vrstevníky. Mezi nejvýznamnější potřeby beze sporu patří potřeba přijetí dítěte, lásky a bezpečí. Již v předškolním věku se dítě učí řešit problémy a překonávat překážky, se kterými se setkává v každodenní realitě. Dítě by mělo poznávat, že ne vždy se vše okamžitě podaří a že je někdy třeba vyvinout větší úsilí anebo je třeba se některých věcí umět vzdát.

➤ Základní vývojové potřeby

Funkce těchto potřeb spočívá v udržování již dosažené úrovně života dítěte v optimálním stavu. Vývojové potřeby vedou k činnostem, kterými se jedinec sám rozvíjí. Motivují k aktivitám, jež prostřednictvím procesu učení realizují vnitřní možnosti jedince a vedou ho v posunu na jeho vývojové úrovni. S přibývajícím věkem dítěte, roste i motivace k činnosti, jež vyplývá z vývojových potřeb (Dunovský, 1999).

Kopřiva a kol.(2008) také uvádí: „*Uspokojování základních lidských potřeb je tak zásadní, že nedostatky v této oblasti, zejména dlouhodobé nedostatečné uspokojování potřeb v průběhu dětství, může vážně narušit zdravý vývoj člověka.*“

K prvořadým požadavkům péče o dítě patří uspokojování jeho potřeb. V této souvislosti je nezbytné vždy respektovat vývojové, věkové i individuální zvláštnosti dítěte, situaci a samotné prostředí, ve kterém se dítě nachází a které na něj přímo působí (Šmelová, 2004).

Aby se v mateřské škole mohlo uskutečňovat vzdělávání, je nutné, vytvořit příznivé podmínky. Základní podmínkou, ze které vychází komunikace učitelky s dítětem, je zejména naplňování potřeb dítěte, ale i zaměstnanců, rodičů a dalších osob, které se na realizaci vzdělávání v mateřské škole podílejí. Pokud nemá dítě naplněny potřeby ze

spodních pater, není v pohodě a nemůže cítit pocit sounáležitosti, zažívat pocit uznání a seberealizace, nebo se vzdělávat (Svobodová, 2010).

Potřeba sebeaktualizace a sebeuskutečnění: potřeba naplnit své schopnosti a snaha být nejlepším jakým jen člověk může být

Potřeba úcty a uznání: respektování druhými, efektivní komunikace, absence trestů

Potřeba lásky a náležitosti: tělesný kontakt, oční kontakt, úsměv, slova uznání a přijetí, soustředěná pozornost, dárek

Potřeba bezpečí a jistoty: bezpečné prostředí, bezpečná učitelka a ostatní lidé v MŠ, bezpečné děti, pravidla

Fyziologické potřeby: jídlo, spánek a odpočinek, pohyb, vyměšování, hygienické potřeby, potřeba absence bolesti, sexuální potřeby atd.

Pyramida potřeb dle Maslowa

PRAKTICKÁ ČÁST

2 CÍL PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2. 1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat zkušenosti současných rodičů s mateřskou školou, které vyplývají z jejich vlastních zkušeností z doby jejich dětství a jsou základem jejich postojů k této instituci.

2. 2 Výzkumné otázky

1. Jaké jsou vzpomínky současných rodičů na mateřskou školu svého dětství?
2. Ovlivnili zkušenosti z doby vlastního dětství současní rodiče v postoji k mateřské škole?
3. Jaký mají současní rodiče postoj k mateřské škole?
4. Co je důležité pro rodiče při výběru mateřské školy?
5. Co očekávají rodiče od mateřské školy?
6. Naplnila se očekávání současných rodičů vůči mateřské škole?
7. Jaké mají zkušenosti se současnou mateřskou školou?
8. Jakou změnu vidí rodiče mezi současnou mateřskou školou a mateřskou školou svého dětství?
9. Jaké hodnoty jsou pro současné rodiče důležité?

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Použité metody a techniky výzkumu

Ke zjištění potřebných informací k mé bakalářské práci jsem použila kvalitativního výzkumu. Tímto termínem rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosáhne pomocí statistických procedur či jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum, který se týká života lidí, chování, příběhů či chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů (Strauss, 1999). Kvalitativní výzkum je označení pro různé přístupy ke zkoumání jevů, kdy do popředí nevstupuje kvantifikace dat, ale jejich podrobná analýza, použití kvalitativní metodologie vyžaduje velmi dobrou orientaci zkoumané oblasti, přizpůsobivost a předvídavost a větší množství času nejen pro sběr dat, ale i pro jejich vyhodnocení (Skutil, 2011). Ke sběru potřebných kvalitativních dat jsem použila metodu rozhovoru, techniku polostrukturovaného individuálního rozhovoru. Je to pravděpodobně nejrozšířenější podoba rozhovoru. Tazatel se drží předem připravených otázek, ale reaguje na podněty, které přicházejí ze strany respondenta. Nejde tedy pouze o sledování připraveného schématu (Skutil, 2011). Výzkum jsme realizovali společně s kolegyní Kamilou Gucko. Vypracovali jsme společně výzkumné otázky a před zahájením výzkumného šetření jsme provedly předvýzkum na vzorku 6 respondentů, kde jsme ověřovaly vhodnost a srozumitelnost otázek. Předvýzkum se uskutečňuje na malém souboru lidí a ověřuje se, zda výzkumný nástroj funguje (Gavora, 2010). V rozhovorech byly použity převážně otevřené otázky. V úvodu rozhovoru jsem seznámila respondenty se základními údaji o mě a mé bakalářské práci. Seznámila jsem je, za jakým účelem jsou data sbírána, jak budou použita a ujistila jsem respondenty o zachování jejich anonymity. Vždy jsem se snažila realizovat rozhovory v klidném prostředí. Prostředí pro rozhovor by mělo být klidné, tiché a podle možností izolované od ostatního dění. Přítomnost ostatních lidí by mohla navodit nežádoucí reakce respondenta (Gavora, 2010). Výsledky výzkumu jsem zpracovala kvalitativní analýzou dat. Výzkumné šetření probíhalo od listopadu 2011 do února 2012.

Pro zdárný průběh rozhovoru jsou důležité tyto podmínky

- Velmi důležité je vytvoření optimální atmosféry rozhovoru. Pokud se tazateli nepodaří vytvořit vstřícné ovzduší, vzniká nebezpečí, že se respondent stáhne a nebude ochotně spolupracovat.
- Pokud tazatel důvěru získá, neznamená to, že rozhovor přejde ve volnou konverzaci v lehkém duchu. V takovém případě může respondent nabýt dojmu, že nejde o nic závažného a nebude se soustředit na odpovědi nebo je přivede do frivolnější podoby. Může se také stát, že sám respondent převezme vedoucí roli v rozhovoru a odvede jeho tok zcela někam jinam (Pelikán, 1998).

Výhody a nevýhody rozhovoru

Výhody:

- Umožňuje přímý kontakt tazatele a respondenta
- Umožňuje volnost a pružnost v kladení otázek
- Umožňuje povysvětlit otázky a zároveň požadovat dovysvětlení ze strany respondenta
- Je možné získat osobní či důvěrné informace
- Je možné sledovat verbální i neverbální reakce respondenta
- Eliminuje obtíže při psaném projevu

Nevýhody

- Je časově náročný
- Obtížnější zaznamenání odpovědí
- Je menší soubor respondentů
- Kvalita informací závisí na kvalitě tazatele a na kvalitě interakce mezi tazatelem a respondentem
- Obtížnější vyhodnocení (Pelikán, 1998; Gavora, 2010).

3. 2 Charakteristika výzkumného vzorku

Kvalitativní výzkum jsme realizovaly společně s kolegyní Kamilou Gucko. Pro účely kvalitativního výzkumu jsme použily metodu rozhovoru, techniku polostrukturovaného individuálního rozhovoru. Každá jsme oslovila 20 rodičů předškolních dětí, které navštěvují různé typy mateřských škol v Jihočeském kraji. Takto nám vznikl soubor 40 respondentů. Ze 40 respondentů bylo 33 žen a 7 mužů. Průměrný věk u žen byl 36 let a průměrný věk u mužů byl 38 let. Ani v jediném případě jsem se nesetkala s negativními reakcemi ze strany respondentů.

3.3 Struktura rozhovorů

Jaká je vaše osobní zkušenost s MŠ z dob vašeho dětství, jaký je Váš nejsilnější zážitek?

- Pamatujete si, jak jste se cítil?
- Myslíte si, že je tato zkušenost v pořádku?
- Ovlivnila Vás tato zkušenost ve Vašem postoji k MŠ?
- Máte podobnou zkušenost se současnou mateřskou školou?
- Jaký je Váš postoj k MŠ?

V čem si myslíte, že se mateřská škola do které jste chodil, liší od MŠ, kterou navštěvuje Vaše dítě?

- Vnímáte tuto odlišnost jako pozitivní změnu?
- Ovlivnila Vás tato změna při výběru MŠ pro Vaše dítě?
- Co bylo pro Vás při výběru MŠ důležité?

Co si myslíte, že je důležité, aby si dítě odneslo z MŠ?

- Jaké hodnoty jsou pro Vás jako rodiče důležité?

- Můžete říci alespoň tři a seřadit je podle priority?

Co očekáváte od MŠ?

- Myslíte si, že se vaše očekávání od MŠ naplnilo?
- V čem ano a v čem ne?

4 VÝSLEDKY

4.1 Zkušenosti a zážitky současných rodičů

Jaká je vaše osobní zkušenost s MŠ z dob vašeho dětství, jaký je váš nejsilnější zážitek?

Ze 40 rodičů uvádí pozitivní vzpomínky 17 rodičů, negativní 21 rodičů a žádné 2 rodiče.

- pozitivní vzpomínky

Pozitivní vzpomínky týkající se činností ve školce uvádí 47% rodičů, pozitivní vzpomínky na pedagogy uvádí 29% a vzpomínky na příjemné pocity uvádí 24% rodičů.

- týkající se činností

(rozhovor č.39) „Moje zkušenost je dobrá, cítila jsem se ve školce dobře, pamatuju si, že jsme si hrály na dvoře a na zahradě, v takovém dětském domečku, jak jsme se schovávaly a hrály si s dětmi.“

(rozhovor č.31) „Pamatuju si, že jsme se koupali v bazénu. Paní učitelka byla hodná a já do školky chodil rád, ale víc si pamatuji na školu.“

(rozhovor č.33) „Mě se ve školce líbilo, já tam byla šťastná, pamatuju si na to jak jsme si hrály, na karneval, ale nějaký konkrétní zážitek nemám.“

(rozhovor č.35) „Já mám samé dobré vzpomínky, bydlela jsem naproti školce a chodila jsem tam ráda. Když mě hlídala babička, tak jsem utíkala a přelézala plot, abych mohla jít do školky. Ve školce jsme si hrály na indiány, na honěnou, měli jsme krásnou velikou třídu a hodné paní učitelky, které s námi pořád něco vyráběly.“

(rozhovor č.36) „Pamatuju si, jak jsme si hrály s jednou kamarádkou s panenkami a kočárkem, kamarádíme spolu dodnes.“

(rozhovor č.8) „Můj nejsilnější zážitek byl, že jsme měly za mateřskou školou brouzdaliště a v letních měsících jsme měly napuštěnou vodu po kolena a mohly jsme si tam hrát.

(rozhovor č.3) „Měli jsme hodné učitelky, já ve školce pořád zlobil a nejsilnější zážitek je asi, když jsme si chodily hrát na hřiště a měly jsme odřená kolena. Učitelky nám to potom po návratu dezinfikovaly peroxidem vodíku a hrozně to pálilo. My si hráli na hrdiny, kdo to vydrží bez brečení.“

(rozhovor č.22) „Mám dobré zkušenosti, pamatuju si, že jsme si hodně hrály, paní učitelka byla hodná a věnovala se nám.“

➤ týkající se osob

(rozhovor č.16) „ Já si pamatuju, že na nás byly hodný učitelky a všichni ve školce.“

(rozhovor č.38) „Pamatuju si paní učitelku, byla to taková velká kamarádka. Já jsem si nemohla na školku dlouho zvyknout, ale paní učitelka byla opravdu moc hodná a pomohla mi.

(rozhovor č.15) „Moje zkušenost byla velmi dobrá, nejvíc jsem měla ráda paní kuchařky, byly hodné, byla s nimi legrace a dobře vařily.“

(rozhovor č. 27) „Měli jsme fakt hodné učitelky, ta jedna se mi hrozně líbila, dodnes jí potkávám a je pořád moc milá a příjemná.“

➤ týkající se pocitů

(rozhovor č.13) „Dobrá, neměl jsem žádný problém.“ nebo (rozhovor č. 5) „Do školky jsem chodila ráda a líbilo se mi tam.“

(rozhovor č.12) „ Já jsem chodila do jeslí a školky od půl roku, takže mi nepřišlo, že by to mělo být jinak a měla jsem se tam dobře, mám jenom dobré zkušenosti.“

(rozhovor č.24) „ Pamatuju si, jak jsem nastoupila do úplně nové školky, jak to tam ještě vonělo po malování, byla jsem z toho ohromená.“

- negativní vzpomínky

Pozitivní vzpomínky týkající se činností ve školce uvádí 47% rodičů, pozitivní vzpomínky na pedagogy uvádí 29% a vzpomínky na příjemné pocity uvádí 24% rodičů.

Negativní vzpomínky týkající se pedagogů uvádí 19% rodičů, negativní vzpomínky týkající se nucení do jídla uvádí 42 %, negativní vzpomínky týkající se odpočinku uvádí 15%, negativní vzpomínky na nepříjemné pocity a nedostatek ochrany uvádí 24% rodičů.

- týkající se osob

(rozhovor č.21) „Pamatuji si zlé paní učitelky.“

(rozhovor č.4) „Pamatuji si příšernou paní učitelku, křičela a byla na nás zlá.“

(rozhovor č.30) „Pamatuju si, že na mě byly ve školce zlé učitelky i uklízečka, ale jedna učitelka obzvláště, pamatuju si, že jsme nesměly během spaní chodit na záchod, mně se jednou hrozně chtělo, ale učitelka mě nepustila no a já se počůrala, ležela jsem celou dobu v tom počůraným a když jsme vstávaly, tak si toho učitelka všimla, odtáhla mě do umývárny a tam mě seřezala,“

(rozhovor č.28) „ Já si pamatuji, že mi jedna paní učitelka pletla copánky a byla na mě hodná, ale na jiné děti hodná nebyla. Chodila jsem do školky ráda a paní učitelku jsem měla taky ráda. Teď si uvědomuju, že nebylo správné dělat mezi dětmi rozdíly.“

(rozhovor č.7) „ Nemám žádný hezký zážitek ze školky, pamatuji si jen zlé učitelky.“

- týkající se jídla

(rozhovor č.23) „ Pamatuju si, že mě nutili jíst čočku, až jsem se z toho pozvracela. Musím říct, že jí nemám ráda dodnes.“

(rozhovor č.10) „ Měli jsme zlé učitelky, pamatuju si, že jsem musela pít za mého brášku mléko, protože on ho pít nechtěl a muselo se to, nesnášel to a plakal. Taky si pamatuju, jak se mu chtělo kakat, a netroufnul si říct, že chce na záchod.“

(rozhovor č.11) „Můj nejsilnější zážitek je, že můj kamarád Honzík musel dojít už téměř studené jídlo a poblíkal se z toho.“

(rozhovor č.34) „Když paní učitelka nacpala polévkou mojí sestru a ta se z toho následně pozvracela, potom si do toho vylila čaj a pak to musela sníst i s tím zvracením.“

(rozhovor č.32) „ Paní učitelka nás nutila do jídla, až jsme se z toho pozvracely, na koprovou omáčku se nemůžu podívat dodnes. Tenkrát jsem se paní učitelky hrozně bála, říkala, že to musím sníst, jinak mi to našťouchá do krku jako huse.“

(rozhovor č.18) „ Můj nejsilnější zážitek byl, že mě nutili do jídla.“

(rozhovor č.2) „ Můj nejsilnější zážitek ze školky je, že jsem se tam vždycky bál chodit už jen kvůli jídlu, nutili nás jíst, nutili nás spát a nutili nás dělat jen to, co chtěli sami. My jsme nemohli nic. Nic jiného si nepamatuji, mám jen tyto zážitky.“

(rozhovor č.26) „Určitě to, že nás nutily jíst to, co jsme jíst nechtěly a potom také to co se týkalo spaní, byli jsme nuceni ležet a odpočívat podle jejich pravidel.“

➤ týkající se odpočinku

(rozhovor č.29) „ Pamatuji si, že mě učitelka zavřela do kumbálu, když jsem nechtěla po obědě spát, měla jsem hrozný strach. Pak jsem vždycky dělala, jako že spím, když tam byla tahle učitelka. V té době jsem se začala v noci počůrávat a mamka mi řekla, že to bylo asi z toho.“

(rozhovor č.14) „ Můj nejsilnější zážitek? Že mi lepili o poledním klidu pusku náplastí.“

(rozhovor č.17) „ Moje zkušenost je špatná, špatná. Byl jsem furt na hanbě a musel jsem spát za takovou plentou u skříně, oddělený od ostatních dětí.“

➤ týkající se nepříjemných pocitů, nedostatku ochrany

(rozhovor č.21) „ Asi tmavá studená chodba, my jsme měli školku ve starém zámku a pamatuji si, že jsem se vždycky bál, když jsme vešli dovnitř. Dveře šatny se mi zdály strašně daleko.“

(rozhovor č.1) „ Mám hodně nepříjemných zážitků, ale jeden je asi úplně nejhorší. Když mi ještě nebyly ani dva roky, tak mě mamka odvedla do školky a nechala mě tam. Tam se o mě nikdo nezajímal, nechali mě stát u dveří a já tam plakala. Prosila jsem mamku, aby se vrátila a ona teda řekla, že se pro mě vrátí. Bylo to pro mě úplně šílený, když ani paní učitelka nepřišla a něčím mě nezabavila a nechala mě tam stát a trpět v tom svém koutku, abych si to nějak prožila sama.“

(rozhovor č.25) „ Pamatuju si, že mi říkali příjmením, pak proběhl ve školce výběr do Lidušky a já, přestože jsem byla nadaná jsem se tam nedostala. Dostaly se tam děti, jejichž rodiče byli ve straně.“

(rozhovor č.6) „ No nejsilnější zážitek je ten, že jsme jeli na školku v přírodě a měli jsme tam bazén a měli jsme se jít koupat a museli jsme jít nahatý, hrozně jsem se styděla.“

(rozhovor č.37) „Pamatuju si na jednu holčičku, jmenovala se Agáta. Byla hodně konfliktní a ubližovala dětem, štípala nás a kousala a paní učitelky to nijak neřešily. Já se jí tak bála, že jsem vůbec nemohla spát.“

4.2. Postoj rodičů k mateřské škole

Ovlivnila Vás vaše osobní zkušenost z doby vašeho dětství ve vašem postoji k MŠ?

Ze 40 rodičů uvedlo 21 rodičů, že mají negativní zkušenost s MŠ z doby svého dětství, z těchto 21 rodičů uvedli pouze 3 rodiče, že je jejich negativní zážitky ovlivnily do budoucího života v postoji k mateřské škole.

- 3 rodiče uvedli:

(rozhovor č.7) „ Ano, určitě bych si to nevybrala jako své povolání, nechtěla bych být učitelkou.“

(rozhovor č.11) „ Ano, rozmýšlela jsem se, kam dát dítě.“

(rozhovor č.30) „ Ano, moje děti také nechodily do školky u nás, protože tam tyto paní učitelky ještě pracují.“

- Ostatní rodiče uváděli například:

(rozhovor č. 1) „ Ne, myslím že ne, to je takovej zážitek uvnitř mě, je jen můj.“

(rozhovor č. 2) „To ne, akorát první den, když šla dcerka do školky, tak jsem se bál, aby to nedopadlo jako se mnou.“

(rozhovor č. 3) „ No myslím si, že školka plní podobnou úlohu jako tenkrát, není to tam vždycky supr, ale dá se to tam vydržet, takže konečnej efekt je spíš kladnej.“

(rozhovor č. 10) „ Ne, myslím si, že před pětadvaceti lety měl takovouhle zkušenost asi každý.“(rozhovor č. 39) „ Ne, protože ve škole to bylo ještě horší.“

(rozhovor č. 25) „ Ne, už je to dávno

Jaký je postoj rodičů k mateřské škole?

Ze 40 rodičů uvádí 39 rodičů, že má kladný postoj k mateřské škole, 1 rodič uvádí negativní postoj k mateřské škole.

(rozhovor č.34) „ Negativní, školka je nutná potřebná instituce, ale občas by se měli vyměnit lidi, co v ní pracují.“

4. 3. Kriteria pro výběr mateřské školy

Co pro vás bylo důležité při výběru mateřské školy?

Ze 40 rodičů uvedlo 26 rodičů, že pro ně byla důležitá dostupnost MŠ. Pro 7 rodičů bylo důležité doporučení ostatních rodičů. Pro 6 rodičů byl důležitý přístup pedagogů. Pro 5 rodičů byla důležitá osobní zkušenost. Pro 4 rodiče byla důležitá spokojenost dítěte. Pro 3 rodiče bylo důležité hezké prostředí. 2 rodiče uváděli vybavení. V tomto

hodnocení je pracováno s více odpověďmi, než je skutečný počet rodičů, rodiče uváděli i více kritérií pro výběr mateřské školy.

- dostupnost

(rozhovor č.2) „ Já jsem si mateřskou školku nemohl vybírat, jsem ze vsi a byl jsem rád, že tam dcerku můžu dát, a nemusím jí nikam dovážet.“

(rozhovor č. 9) „ Podle místa bydliště, aby dcerku mohli vyzvedávat prarodiče.“

(rozhovor č.10) „ Podle dostupnosti, podle toho, kde byli ochotni nás přijmout. Ale pak jsem stejně radši nechávala dcerku doma až do předškolního věku díky přístupu učitelek.“

(rozhovor č. 12) „ Podle místa bydliště a zkušeností známých.“

(rozhovor č.13) „ Místo bydliště a dostupnost.“

(rozhovor č.15) „ Místo bydliště.“

(rozhovor č.16) „ Určitě to byla dostupnost, protože jsem potřebovala brzy ráno dát syna do školky, tak abych ho nemusela vést přes celé město, byla nejbliž a vlastně jsem to prostředí znala.“

(rozhovor č.18) „ Reference a místo bydliště.“

(rozhovor č.21) „ Že je to v místě a nemusíme nikam dojíždět.“

(rozhovor č.22) „ Podle bydliště, to bylo hlavní kritérium.“

(rozhovor č.35) „ Místo bydliště, aby mohl vyzvedávat malého manžel a prarodiče.“

- zaměření

(rozhovor č.31) „ Místo bydliště a zaměření.“

- vybavení

(rozhovor č.39) „ Podle vybavenosti a taky co školka nabízí, jaké jsou tam možnosti.“

(rozhovor č.40) „ Klidné místo, vybavení a hodné učitelky.“

- doporučení ostatních rodičů

(rozhovor č.29) „ Doporučení a celkové hodnocení této mateřské školy.“

(rozhovor č. 14) „ Zkušenosti z okolí, vybrala jsem si školku, kterou si rodiče chválili.

(rozhovor č.17) „Místo bydliště a podle toho, že tam pracovala tchýně.“

- přístup pedagogů

(rozhovor č.11) „ Místo bydliště a přístup k dítěti, aby se tam nebálo chodit.“

(rozhovor č.25) „ Aby byly paní učitelky hodné.“

(rozhovor č.27) „ Dostupnost, laskavost učitelek.“

(rozhovor č.38) „ Přístup a filozofie školky.“

(rozhovor č.6) „ Aby syna do ničeho nenutili a respektovali jeho osobnost.“

- Spokojenost dětí

(rozhovor č.32) „ Místo bydliště a hodné učitelky, aby dítě bylo ve školce spokojené.“

(rozhovor č.8) „ Podle doporučení rodičů, aby děti byly ve školce spokojené.“

(rozhovor č.28) „ Aby se děti ve školce cítily dobře, hodné paní učitelky, příjemné prostředí.“

(rozhovor č.30) „ Aby se učitelky k mým dětem chovaly hezky a děti byly spokojené.“

- Osobní zkušenost

(rozhovor č.33) „ Chtěla jsem poznat paní učitelky, než tam Terežka nastoupila, protože první školka nás velice zklamala.“

(rozhovor č.5) „ Doporučení ostatních rodičů, pozitivní hodnocení školky. U druhého dítěte dobrá osobní zkušenost.“

(rozhovor č.1) „ Pro děti jsem chtěla školku, kde se jim budou věnovat, ale ovlivnilo mě i prostředí školky, jestli mají hezkou velkou zahradu, kolik je dětí ve třídě a samozřejmě paní učitelky vždycky jsem si nejdříve přišla popovídat a až potom jsem se rozhodla.“

- prostředí

(rozhovor č.39) „ Podle prostředí, jak to tam na mě působilo.“

4. 4. Očekávání rodičů

Co očekávají rodiče od mateřské školy.

Ze 40 rodičů 20 rodičů očekává, že bude dítě připravené na školu. 17 rodičů očekává, že bude dítě ve školce spokojené. 4 rodiče očekávají, že s nimi bude MŠ spolupracovat. 5 rodičů očekává, že budou pedagogové v MŠ hodní na děti. 11 rodičů očekává, že se dítě naučí žít v kolektivu. 8 rodičů očekává, že budou v MŠ respektovat dítě. 15 rodičů očekává, že se dítě něco naučí. V tomto hodnocení je pracováno s více odpověďmi, než je skutečný počet rodičů, protože rodiče očekávají v mnoha případech od mateřské školy více než jednu věc.

Rodiče očekávají:

- Že dítě bude připravené na vstup do školy

(rozhovor č.21) Že se tam bude dětem líbit, budou tam na ně hodný a budou připravené na školu.“

(rozhovor č.22) „ Že budou připravený do školy a budou vycházet s kamarády.“

(rozhovor č.23),, Že se děti naučí samostatnosti, kolektivní práci a že je drobet připraví na školu.“

(rozhovor č.27) „Že bude dítě připravené na vstup do školy, že se ve školce bude cítit dobře, že bude dítě dobře vycházet s učitelkami i dětmi, že budou učitelky hodné.“

(rozhovor č.2) „Že budou připravené do školy, že tam na děti budou hodné učitelky, aby děti byly spokojené a cítily se tam dobře a ne aby tam přišly a brečely celý den.“

(rozhovor č.4) „ Že v podstatě rodičům pomohou, aby dítě bylo připravené do školy.“

- Že budou ve školce děti s pokojené

(rozhovor č.32) „Očekávám dobrý přístup k dětem, aby byly děti i rodiče spokojení.“

(rozhovor č.28) „ Aby se tam dítě cítilo dobře, něco se naučilo a bylo připravené do školy.“

(rozhovor č.29) „ Že mému dítěti do budoucna přinese pozitivní zkušenosti s lidmi a hezké zážitky.“

(rozhovor č.30) „ Asi jako každý rodič, že je tam o ně dobře postaráno, že jsou v pohodě a že si to tam užijou.“

(rozhovor č.35) „Že dítě bude spokojené, v bezpečí, že se tam něco naučí a doví

(rozhovor č.6) „ Očekávám, že se bude ve školce dítěti líbit, bude se tam těšit a něco se tam naučí.“

(rozhovor č.7) „ Že se tam bude dítě cítit spokojeně a bude šťastné.“

- Že se naučí žít v kolektivu

(rozhovor č.24) „ Že si zvyknou na kolektiv,, práci v kolektivu, že spolu děti budou umět vycházet, že budou umět i samostatně pracovat.“

(rozhovor č.31) „Že se naučí žít v kolektivu.“

(rozhovor č.37) „ Že naváže kontakty se sociálním světem, že ho budou mít rádi, že mu nebudou ubližovat a shazovat.“

- Že bude mateřská škola spolupracovat s rodiči

(rozhovor č.1) „Očekávám, že školka se mnou bude spolupracovat, bude mi nápomocna při výchově dítěte, bude podporovat jeho dovednosti a zájmy a rozvíjet ho správným směrem.“

(rozhovor č.26) „ Očekávám, že si to mé děti ve školce užijí, že se jim tam bude líbit, že najdou nové kamarády, že paní učitelky pomohou při vzdělávání a samozřejmě očekávám vstřícnost ze strany pedagogů i ostatního personálu.“

- Že se něco naučí

(rozhovor č.5) „ Že tam nabere nějaké vědomosti, něco se naučí, vycházet v kolektivu-komunikovat, a připraví na ten vstup do školy.“

(rozhovor č.36) „ Že si dítě najde kamarády a něco se tam naučí.“,

- Že budou ve školce hodné učitelky

(rozhovor č.3) „ Že mi tam děti pohlídají, budou na ně hodný a že se tam děti něco naučí.“

(rozhovor č.34) Že se k mému dítěti budou chovat dobře, budou ho brát jako sobě rovného.“

- Že se dětem budou učitelky věnovat

(rozhovor č.33) „Že se budou dětem učitelky věnovat a dělat s nimi různé činnosti a že se tam něco naučí.“

(rozhovor č.25) „ Že budou paní učitelky děti vést a dávat jim dobrý příklad.“

- Že budou dítě respektovat

(rozhovor č.8) „ Já myslím, že vzájemný vztah, aby si dítě upevnilo svoji osobnost v kolektivu,umělo jednat s dětmi, aby umělo jednat s autoritou a naučit se základním dovednostem pro vstup do první třídy.“

rozhovor č.10) „ Že dítě připraví na život a bude z něj vychovávat samostatného jedince, nepopírat jeho individualitu.“

(rozhovor č.11) „ Očekávám, že dítě bude připravené na první třídu, že získá důvěru v sebe i ostatní lidi.“

(rozhovor č.17) „ Očekávám, že se mi nebudou děti vracet traumatizovaný.“

Naplnění očekávání rodičů

Ze 40 rodičů 37 rodičů uvádí, že se jejich očekávání vůči MŠ naplnila. 3 rodiče uvádějí, že se nenaplnila.

- očekávání se naplnilo

rozhovor č.21) „ Myslím, že ano, Adélka chodí do školky ráda, učitelky jsou hodné, je možné se s nimi domluvit.“

(rozhovor č.23) „ Naplnilo, veškeré úkoly, co dostávají, dělá bez problémů, naučil se vyházet s dětmi, protože než přišel do školky, tak byl jenom se mnou a bál se okolí.“

(rozhovor č.24) „ Ano, nepříjemné zkušenosti nemáme.“

(rozhovor č.26) „ Ano, syn chodí domů spokojený a do školky se těší, což je známka toho, že je vše v pořádku.“

(rozhovor č.30) „ Tak ve všem, děti chodily do školky rády, ne se strachem a brekem.“

(rozhovor č.32) „ Ano, starší dcerka by se tam nejraději vrátila.“

(rozhovor č.36) „ Ano, syn si našel kamarády.“

(rozhovor č.38) „ Ano, děti jsou ve školce spokojené a já taky.“

(rozhovor č.16) „ Ano, měli jsme štěstí na učitelku, byla na ně hodná, jako jejich teta.“

- očekávání se nenaplnilo

(rozhovor č.25) „ Ne, nenaplnilo, špatné jídlo, zlé učitelky, které nevedou děti ke spolupráci a základním hodnotám.“

(rozhovor č.7) ,, Nenaplnilo, děti do školky nechodily rády kvůli paním učitelkám, byly zlé.

(rozhovor č.34) ,, Nenaplnilo, jsem ráda, že dcerka už chodí do školy, druhé dítě bych tam nedala.“

4. 5. Zkušenost rodičů se současnou mateřskou školou

Ze 40 rodičů uvedlo 9 rodičů, že má negativní zkušenost se současnou mateřskou školou:

(rozhovor č. 1) ,, Místo toho, aby si paní učitelka s dětmi hrála, nebo se jim věnovala jinak, nechala je sedět celé odpoledne u televize, než si pro ně přišli rodiče.“

(rozhovor č. 4) ,, Ano, děti, které brečely byly zavírány do ložnice, až se vyřvou, pak je pustili zpátky.“

(rozhovor č. 7) ,, Paní učitelky na děti křičely, byly zlé a hrubé. Jednou jsem byla svědkem toho, když učitelka táhla z vycházky plačící dítě opravdu hrubým způsobem, moje dítě se do školky bálo.“

(rozhovor č. 6) ,, Ano, kluk se špatně adaptoval na školku, když jsme pro něj přišli, paní učitelka nám v šatně vynadala, že furt řve. Když přijde, tak řve, když má jíst, tak řve, když má jít spát, tak řve, tak abychom si ho už konečně začali vychovávat.“

(rozhovor č.10) ,, Ano, Matyáš má ve školce takového kluka, který ho škrábe, takže se mu to nelíbí, asi budu muset zakročit, protože paní učitelka to nijak neřeší.“

(rozhovor č.33) ,, Bohužel nemám, museli jsme změnit školku, Terežka se tam bála chodit, paní učitelka křičela a nebyla hodná.“

(rozhovor č.34) ,, Ano, s nucením do jídla a taky paní učitelka říkala dcerce přezdívku 'Voštovka' – podle příjmení Voštová, musela jsem si s paní učitelkou promluvit a pohrozit.“

(rozhovor č.25) „Ano, u nás ve školce, kde bylo mé starší dítě na děti paní učitelky křičely, byly je, pomlouvaly rodiče, používaly soutěživé hry, s rodiči nejednaly na úrovni, téměř s nimi nekomunikovaly.

(rozhovor č.40) „ Ano, je to už 7 let, tenkrát zalepili dcerce pusy náplastí.“

4. 6 Změny v mateřské škole

V čem si myslíte, že se mateřská škola do které jste chodil, liší od MŠ, kterou navštěvuje vaše dítě?

Ze 40 rodičů 21 rodičů uvádí rozdíl v pozitivním přístupu učitelek. 10 rodičů uvádí lepší vybavení a prostředí, 2 rodiče uvádějí lepší koncepci. 2 rodiče uvádějí, že se děti ve školce více naučí, 1 rodič uvádí vyšší nároky na MŠ ze strany rodičů a 9 rodičů uvádí, že nevidí žádný rozdíl.

- pozitivní přístup učitelek

(rozhovor č.29) „ Dříve měly učitelky postoje tehdejší doby, dnes jsou učitelky i personál velmi vstřícný.“

(rozhovor č.16) „ Myslím, že se dnes s dětmi mnohem víc pracuje, třeba i individuálně. Vzdělání učitelek je kvalitnější, profesionálnější, je to určitě poznat.“

(rozhovor č.36) „ V tom, že se víc dbá na potřeby dětí.“

(rozhovor č.18) „ Dříve to bylo víc hlídacích, dnes se tam víc vychovává, mají tam víc pomůcek a hraček a učitelky se k dětem chovají hezky.“

(rozhovor č.30) „ Určitě v postoji učitelek, myslím si, že by si dnes nic podobného netroufily udělat.“

(rozhovor č.2) „ Já myslím, že se teď chovají učitelky k dětem lépe, než když jsme chodily my, byly jsme jen takový kusy.“

(rozhovor č.11) ,, Myslím, že to není o budově, o vybavení, ale o personálu a paních učitelkách.“

(rozhovor č.6) ,, Asi ten přístup učitelek je jiný, je víc osobní, není tak anonymní.“

(rozhovor č.10) ,, No právě v tom přístupu, ale někde je to stejný, tak opravdu nevím.“

- prostředí

(rozhovor č.21) ,, Asi tím pěkným prostředím, jinak je to asi stejné.“

(rozhovor č.37) ,, V prostředí, já jsem chodila do obrovské školky v Praze a Matěj chodí do školky na vesnici, kde jsou útulné třídy, krásná zahrada i okolní příroda.“

- Vybavení, hračky, pomůcky

(rozhovor č.23) ,, Určitě ve vybavení, teď je to lepší, nevím jestli je to dobré nebo ne, my jsme si uměly víc hrát, teď děti nevědí, co chtějí. My jsme měly méně hraček, se kterými jsme si vydržely hrát, to dnešní děti neumí.“

(rozhovor č.5) ,, Určitě je školka modernější, je tam víc hraček, ale, co se týká psychiky, tak si myslím, že je to stejné.“

(rozhovor č.27) ,, V lepším vybavení, v nabídce aktivit.“

(rozhovor č.28) ,, Novějším vybavením a v tom, že jsou dnes učitelky na děti hodné.“

(rozhovor č.14) ,, Děti mají víc hraček a je to celkově lepší, dneska se mají děti určitě líp.“

(rozhovor č.15) ,, V hodně věcech, mají lepší vybavení, víc hraček, jiný rozptyl činností, to my jsme neměli. A učitelky jsou úplně jiný, mají pozitivní přístup k dětem.“

(rozhovor č.40) ,, Každopádně vybavením, ale učitelky se změny asi těžko.“

(rozhovor č.34) ,, Ve vybavení, ve školce je televize, interaktivní tabule, trampolína, ale přístup některých učitelek je stále stejný.“

- koncepce

(rozhovor č.17) „ Dnes si může člověk vybrat, kam chce dát dítě. Já jsem chodil do normální klasický školky, zatímco holky chodí do waldorfský, no a to se srovnat nedá.“

(rozhovor č.20) „ Volnost, větší kreativita, větší výběr zaměstnání.“

- děti se více naučí

(rozhovor č.35) „ Určitě jsou děti lépe připravené do školy a k praktickému životu.“

(rozhovor č.9) „ Myslím si, že se toho děti ve školce mnohem víc naučí, dnes jsou mnohem šikovnější.“

- vyšší nároky rodičů

(rozhovor č.8) „ Já si myslím, že dříve měla školka pouze funkci hlídací, kdy do školky chodily děti, protože rodiče pracovali, kdy jakoby suplovala rodinu, V dnešní době se kladou na mateřskou školku mnohem vyšší nároky, po školkách chceme mnohem víc.“

- nevidí rozdíl

(rozhovor č.1) „ Nevidím v tom rozdíl, záleží hlavně na přístupu učitelky. Dřív taky byly hodné učitelky, jen teď jdou ty začínající učitelky do školky s jiným přístupem.“

(rozhovor č.12) „ Myslím, že v podstatě v ničem, jen dnes neoslovujeme „soudružko“.

(rozhovor č.7) „ Žádný rozdíl nevidím.“

4.7 Hodnoty důležité pro rodiče

Jaké hodnoty jsou pro Vás jako pro rodiče důležité?

Ze 40 rodičů uvedlo 11 rodičů jako důležitou hodnotu dobré vztahy mezi lidmi. 11 úctu nebo sebeúctu, 9 slušnost, 9 rodinu, 6 vzdělání, 5 práci, 4 přátelství, 4 poctivost, 4

spolehlivost, 3 čestnost, 3 samostatnost, 3 trpělivost, 3 laskavost, 2 lásku, 2 zdraví, 2 pravdomlupnost, 2 dobrý vztah k přírodě a zvířatům, 1 spokojenost, 1 empatii, 1 lásku k vlasti, 1 vstřícnost, 1 důvěru, 1 tvořivost, 1 tolerance a 1 smysl pro humor. Pracovala jsem zde s více odpověďmi, než je skutečný počet rodičů, protože rodiče uváděli i více hodnot, které jsou pro ně důležité.

- zdraví

(rozhovor č.14) „ Zdraví, práce, rodina, vzdělání, dobré vztahy mezi lidmi.“

(rozhovor č.3) „ Rodina, zdraví, práce.“

- práce

(rozhovor č.16) „ Dobré vztahy mezi lidmi, i v rodině, práce, vzdělání.“

(rozhovor č.34) „ Partnerství, práce, vztah k přírodě a zvířatům.“

- Vzdělání

(rozhovor č.6) „ Pro mě má v současné době hodnotu získání školky, příprava na školu.“

(rozhovor č.8) „ Naučit se vycházet s vrstevníky, autoritou a určitě příprava na vstup do základní školy.“

(rozhovor č.24) „ To, že se dítě do školky těší, že tam chce chodit i když nemusí, že se tam něco naučí.“

- dobré vztahy mezi lidmi

(rozhovor č.33) „ Dobrý vztah k lidem, rodina, přátelství,

(rozhovor č.28) „ Vztahy k lidem, laskavost, snaha, úcta.“

(rozhovor č.40) „ Určitě dobrý vztah k lidem, k přírodě, k vlasti.“

(rozhovor č.1) „ Schopnost vycházet s lidmi všeobecně.“

(rozhovor č.5) ,, Určitě umění vycházet s lidmi.“

- čestnost

(rozhovor č.36) ,, Čestnost, pravdomluvnost, nesobeckost.“

(rozhovor č.7) ,, Láska k bližnímu, čestnost a trpělivost.“

(rozhovor č.9) ,, Ochota, vstřícnost, spolehlivost, odpovědnost, trpělivost, čestnost.“

- úcta a sebeúcta

(rozhovor č.21) ,, V první řadě sebeúcta, slušnost a poctivost.“

(rozhovor č.37) ,, Profesionalita, laskavost, úcta.“

(rozhovor č.38) ,, Láska, sebeúcta a důvěra.“

(rozhovor č.35) ,, Moje motto je „Žij a nech žít“, takže od toho se odvíjí, tolerance, slušnost, úcta.“

(rozhovor č.31) ,, Vědět kdo jsem, co chci a co můžu.“

(rozhovor č.32) ,, Sebeúcta, zodpovědnost, empatie.“

(rozhovor č.25) ,, Aby se u dětí vytvářela sebeúcta, od té se všechno odvíjí, celá osobnost.“

(rozhovor č.4) ,, Úcta k sobě i ostatním, nikoho neponižovat ani nikoho nepodceňovat.“

(rozhovor č.19) ,, To, aby se člověk choval tak, aby se za sebe nemusel stydět.“

- spolupráce

(rozhovor č.22) ,, Spolupráce, vytrvalost a tvořivost.“

(rozhovor č.23) ,, Spolupráce, samostatnost, slušnost.“

- rodina

(rozhovor č.27) ,, Rodina, slušnost, pracovitost.“

(rozhovor č.11) ,, Kamarádství, rodina, dobré vztahy k ostatním lidem.

(rozhovor č.13) ,, Rodina, dobré vztahy.“

(rozhovor č.18) ,, Smysl pro rodinu.“

- slušnost

(rozhovor č.26) ,, Pravdomluvnost, slušnost, vstřícnost.“

(rozhovor č.12) ,, Odpovědnost, slušnost a poctivost.“

(rozhovor č.29) ,, Laskavost, slušnost, sebeúcta.“

(rozhovor č.10) ,, Rodina, poctivost a slušnost.“

(rozhovor č.15) ,, Slušnost, poctivost a spolehlivost.“

rozhovor č.17) ,, Pravdomluvnost, slušnost a taky smysl pro humor.“

(rozhovor č.30) ,, Laskavost, slušnost, sebeúcta.“

- samostatnost

(rozhovor č.39) ,, Samostatnost, schopnost přátelství, schopnost komunikace s lidmi.“

(rozhovor č.2) ,, Příprava na školu a taky samostatnost a dovednost sebeobsluhy.“

- spokojenost

(rozhovor č.20) ,,Spokojenost, pocit klidu a bezpečí.“

Co si myslíte, že je důležité, aby si dítě odneslo z MŠ?

Ze 40 rodičů si myslí 13 rodičů, že jsou důležité hezké zážitky a vzpomínky. 9 rodičů uvádí přípravu do školy, 6 rodičů uvádí dovednosti a návyky, 5 rodičů uvádí pocit důvěry, 6 rodičů uvádí kamarádství, 10 rodičů uvádí práci a vztahy v kolektivu, 4 rodiče uvádějí samostatnost, 5 rodičů uvádí základy chování, 3 rodiče uvádějí sebevědomí, 4

rodiče uvádějí schopnost spolupráce a 3 rodiče uvádějí vztah k autoritě. V tomto hodnocení jsem pracovala s více odpověďmi, než je skutečný počet rodičů, protože rodiče uváděli více než jednu hodnotu.

- hezké zážitky a vzpomínky

(rozhovor č.31) „ Hlavně pěkné zážitky a schopnost komunikovat s dětmi.“

(rozhovor č.32) „ Dobrý pocit, dobré vzpomínky a zážitky.“

(rozhovor č.34) „ Hlavně pěkné zážitky, dobré zkušenosti.“

(rozhovor č.35) „ Pocit dětství, pocit volnosti, protože, když dítě přijde do školy, tak mu začnou povinnosti a kolotoč.“

(rozhovor č.29) „ Pozitivní přístup ke škole jako takové, pozitivní zážitky a schopnost socializovat se.“

(rozhovor č.40) „ Hezké vzpomínky na kamarády, učitelky i činnosti.“

(rozhovor č.26) „ Určitě to, aby nezažilo negativní zkušenosti, které by ho do života ovlivnily, např. přístup učitelek, dále zachovávání potřeb, které jsou důležité k vývoji, vzdělávání a zdokonalování dítěte.“

- příprava na školu

(rozhovor č.33) „ Aby byly připravené do školy a na školku dobře vzpomínaly.“

(rozhovor č.2) „ Aby se tam naučilo to, co potřebuje do školy, jíst, kreslit a komunikovat s dětmi a učitelkou.“

(rozhovor č.27) „ Aby bylo dobře připravené do školy, aby mělo na školku hezké vzpomínky, aby se naučilo vycházet s dětmi i učitelkami, aby vzpomínalo na hodné učitelky.“

- důvěru

(rozhovor č.39) „ Důvěru v lidi i v sebe, hezké vzpomínky.“

(rozhovor č.23) ,, No tak v první řadě důvěru v lidi, nějaké poznatky, dovednosti a aby se naučili spolu vycházet.“

(rozhovor č.30) ,, Aby se nebálo dospělých, aby nebylo vystrašené, když na něj někdo promluví, aby se naučilo vycházet s vrstevníky, myslím takovou tu důvěru v lidi.“

(rozhovor č.11) ,, Aby si odneslo pocit důvěry, aby se mohlo bez obav vyjádřit, aby se prostě nebálo prosadit.“

(rozhovor č.20) ,, Pocit klidu, bezpečí a kamarádství.“

- dovednosti

(rozhovor č.21) ,, Nějaké dovednosti a aby byla připravená na školu.“

(rozhovor č.17) ,, No, asi by se mělo naučit kotrmelec, takže nějaké základní pohybové návyky a základní návyky pro přípravu do školy.“

(rozhovor č.10) ,, No hlavně příjemné pocity, že mu tam bylo dobře. A dovednosti, prostě dovednosti klasického předškolního dítěte, to co uplatní v životě.“

- kamarádství

(rozhovor č.22) ,, Asi základy kamarádství, sounáležitost, aby se naučilo spolupráci.“

(rozhovor č.36) ,, Sbližení s kamarády.“

(rozhovor č.9) ,, Myslím si, že je důležité, aby si odneslo správné hygienické návyky, schopnost spolupráce a kamarádství.“

- kolektiv

(rozhovor č.25) ,, Aby se naučilo odpovědnosti, spolupráci a sebeúctě.“

(rozhovor č.12) ,, No aby se naučilo vycházet s kamarády v kolektivu a aby bylo připravené do školy.“

(rozhovor č.37) ,, Aby navázaly sociální vazby, všechno ostatní se naučí později.“

(rozhovor č.14) „ Aby se umělo začlenit do kolektivu, aby se umělo kamarádit a samozřejmě všechny dovednosti a návyky, které jsou potřebné a aby bylo připravené na školu.“

- samostatnost

(rozhovor č.24) „ Zvyknout si na kolektiv a práci v kolektivu a naučit se i samostatnosti a samostatné práci.“

(rozhovor č.1) „ Prvotní je určitě připravenost na školu, aby dokázalo držet tužku, znalo barvy, tvary a důležitá je i samostatnost a sebeobsluha, aby se dokázalo najít, obléct a uhlídat si svoje věci.“

(rozhovor č.16) „ Určitě, aby tam netrpělo tím pocitem, že je někam odsunuto. Aby se tam cítilo dobře a získalo tam tu samostatnost, kterou pak bude potřebovat ve škole.“

- základy chování

(rozhovor č.28) „ Aby mělo základy slušného chování kolektivu, naučilo se spolupráci a aby bylo dobře připravené na školu.“

(rozhovor č.4) „ Asi to, co opravdu potřebuju znát, to se naučím v mateřské škole, to znamená naučit se správně jíst, správně se chovat, vycházet s vrstevníky i autoritou.“

(rozhovor č.7) „ Do 6 let je výchova nejdůležitější, tak určitě základy pro spokojený život.“

(rozhovor č.13) „ Základy chování ve společnosti.“

- sebevědomí

(rozhovor č.5) „ Myslím si, že by si tam mělo uvědomit samo sebe a svoji cenu.“

(rozhovor č.38) „ Pocit sebejistoty, sebevědomí, sociální dovednosti.“

- vztah k autoritě

(rozhovor č.15) „ No určitě dobrý vztah ke kamarádům i k autoritám.“

(rozhovor č.8) ,, Aby se naučilo práci v kolektivu, aby se děti naučily vycházet mezi sebou, aby si udělaly místo mezi svými vrstevníky, aby si vytvořily vztah k autoritě, protože někdy v rodině takový vztah není. A potom určitě připravenost na první třídu.“

5 SHRNU TÍ VÝZKUMU

V mé bakalářské práci jsem hledala odpovědi na výzkumné otázky, které se týkaly osobních zkušeností současných rodičů s mateřskou školou z doby jejich dětství a porovnáním se zkušenostmi se současnou mateřskou školou.

Z mého výzkumu, kterého se účastnilo 40 rodičů, vyplynulo, že 17 rodičů, což je méně než polovina má pozitivní zkušenosti s mateřskou školou. Tyto zkušenosti se týkají vzpomínek na činnosti ve školce (hry, koupání v bazénu, karneval), což uvádí 47% z těchto rodičů. Pozitivní vzpomínky na pedagogy a personál mateřské školy (rozhovor č.15) „... , *nejvíc jsem měla ráda paní kuchařky, byly hodné, byla s nimi legrace a dobře vařily*“ uvádí 29% rodičů. 24% rodičů uvádí, že se v mateřské škole cítilo dobře.

Negativní zkušenosti a vzpomínky má 21 rodičů. 19% těchto rodičů si pamatuje zlé pedagogy nebo personál, 42 % rodičů má negativní vzpomínky na nucení do jídla (rozhovor č. 32) „...*paní učitelka nás nutila do jídla, až jsme se z toho pozvracely, na koprovou omáčku se nemůžu podívat dodnes. Tenkrát jsem se paní učitelky hrozně bála, říkala že to musím sníst, jinak mi to našťouchá do krku jako huse.*“ 15 % rodičů má negativní vzpomínky týkající se odpoledního odpočinku, kdy byli vylučováni z kolektivu či jinak trestáni (rozhovor č. 29) „...*pamatuji si, že mě učitelka zavřela do kumbálu, když jsem nechtěla po obědě spát, měla jsem hrozný strach. Pak jsem vždycky dělala, jako že spím, když tam byla tahle učitelka. V té době jsem se začala v noci počůrávat a mamka mi řekla, že to bylo asi z toho.*“ (rozhovor č. 14) „...*můj nejsilnější zážitek? Že mi lepili o poledním klidu pusu náplastí.*“.

24% rodičů si vzpomíná na nepříjemné pocity, kdy potřebovali pomoc a ochranu a nikdo jim nepomohl (rozhovor č.1) „...*ještě mi nebyly ani dva roky, tak mě mamka odvedla do školky a nechala mě tam. Tam se o mě nikdo nezajímal, nechali mě stát u dveří a já tam plakala.*“

Více než polovina rodičů v mém výzkumu mělo negativní zkušenost z doby svého dětství. Na otázku, zda ovlivnila osobní zkušenost z doby jejich vlastního dětství jejich postoj k mateřské škole, uvedli pouze tři rodiče (7,5%), že je jejich negativní zážitek ovlivnil do budoucího života v postoji k mateřské škole, např: Jedna matka si pamatuje

zlé učitelky, to ji ovlivnilo ve výběru povolání- nechtěla by být učitelkou (rozhovor č. 7). Další matka se rozmýšlela, kam umístit své dítě, chtěla nejprve poznat paní učitelky, po zkušenosti s nucením do jídla svého kamaráda (rozhovor č.11) nebo další matka uvádí (rozhovor č.30) „...pamatuju si, že na mě byly ve školce zlé učitelky i uklízečka, ale jedna učitelka obzvláště, pamatuju si, že jsme nesměly během spaní chodit na záchod, mě se jednou hrozně chtělo, ale učitelka mě nepustila no a já se počůrala, ležela jsem celou dobu v tom počůraným a když jsme vstávaly, tak si toho učitelka všimla, odtáhla mě do umývárny a tam mě seřezala,“ Tato matka bydlí stále v téže obci jako v době svého dětství, uvádí však, že její děti do místní školky také nechodily, protože v ní doposud pracují tytéž paní učitelky.

Další rodiče uvádějí, že je osobní negativní zkušenost neovlivnila, avšak nejméně u dalších 6 rodičů (15%) jsem z jejich odpovědí cítila úzkost, strach či obavy a nedůvěru (rozhovor č. 1) „... neovlivnila, myslím že ne, to je takovej zážitek uvnitř mě, je jen můj“.

Na otázku, jaký mají rodiče postoj k mateřské škole uvedlo 39 rodičů, že mají pozitivní či kladný postoj i po své negativní zkušenosti z dětství, zřejmě pozitivní zkušenost se současnou mateřskou školou škodu napravila. Pouze jedna matka uvedla, že má negativní postoj (rozhovor č.34) „...negativní postoj, školka je nutná potřebná instituce, ale občas by se měli vyměnit lidi, co v ní pracují“. Ten zřejmě vychází z negativní zkušenosti z doby vlastního dětství, (rozhovor č.34) „...když paní učitelka nacpala polévkou mojí sestru a ta se z toho následně pozvracela, potom si do toho vylila čaj a pak to musela sníst i s tím zvracením.“ A z negativní zkušenosti se současnou mateřskou školou (rozhovor č. 34) „... s nucením do jídla a taky paní učitelka říkala dcerce přezdívkou 'Voštovka' – podle příjmení Voštová, musela jsem si s paní učitelkou promluvit a pohrozit.“

Při výběru mateřské školy uvedlo 26 rodičů (65%), že je pro ně důležitá dostupnost mateřské školy v blízkosti jejich bydliště či blízkosti zaměstnání. Jak uvádí i Špaňhelová (2004), je to někdy náročné, protože na vesnici či v malém městě bývá jedna nebo dvě školky, takže výběr není velký. Dalším důvodem, proč volí rodiče mateřskou školu v místě bydliště je brzké vstávání dětí, dojíždění či možnost

vyzvedávání dítěte z mateřské školy blízkou osobou . Dalším důležitým kritériem při výběru mateřské školy je pro rodiče doporučení ostatních rodičů nebo osobní zkušenost, Pro rodiče je důležité, aby děti byly spokojené a vybírají si mateřskou školu, kde mají pedagogové pozitivní přístup k dětem, to uvádí 10 rodičů. Pro rodiče je také důležité zaměření, hezké prostředí a vybavení mateřské školy.

Očekávání rodičů vůči mateřské škole jsou různá, jak uvádí i Svobodová (2010), dnešní rodiče jsou výrazně náročnější při výběru činností, prostředí, vybavení či nároku na učitelku než v minulé době. 20 (50%) rodičů očekává, že se děti něco naučí a budou dobře připravené na vstup do školy. Téměř polovina rodičů očekává, že bude dítě v mateřské škole spokojené, pedagogové budou na děti hodní a budou respektovat osobnost dítěte. Důležité je pro rodiče i to, aby se dítě naučilo žít v kolektivu, našlo si své místo, kamarády a naučilo se respektovat autoritu. Pro rodiče je také velmi důležitá spolupráce s mateřskou školou a vstřícnost ze strany pedagogů. (rozhovor č.26) „*...očekávám, že si to mé děti ve školce užijí, že se jim tam bude líbit, že najdou nové kamarády, že paní učitelky budou hodné , pomohou při vzdělávání a samozřejmě očekávám vstřícnost ze strany pedagogů i ostatního personálu.*“

Převážná většina rodičů (92,5%), uvádí, že se jejich očekávání vůči mateřské škole naplnilo (rozhovor č.26) „... ano, syn chodí domů spokojený a do školky se těší, což je známka toho, že je vše v pořádku.“ Pouze tři rodiče (7,5%) uvádějí, že se jejich očekávání nenaplnila (rozhovor č.25) „*...ne, nenaplnilo, špatné jídlo, zlé učitelky, které nevedou děti ke spolupráci a základním hodnotám.*“nebo (rozhovor č.7) „*...nenaplnilo, děti do školky nechodily rády kvůli paním učitelkám, byly zlé*“nebo (rozhovor č.34) „*...nenaplnilo, jsem ráda, že dcerka už chodí do školy, druhé dítě bych tam nedala.*“

Většina rodičů (77,5%) má se současnou mateřskou školou pozitivní zkušenosti, bohužel téměř čtvrtina rodičů (22,5%) v mém výzkumu má negativní zkušenosti, ty se opět týkají ve většině případů neuspokojování potřeb jistoty a bezpečí (rozhovor č. 7) „*... paní učitelky na děti křičely, byly zlé a hrubé. Jednou jsem byla svědkem toho, když učitelka táhla z vycházky plačící dítě opravdu hrubým způsobem, moje dítě se do školky*

bálo. “ nebo další (rozhovor č. 4) „ ... děti, které brečely byly zavírány do ložnice, až se vyřvou, pak je pustili zpátky. “ (rozhovor č. 25) „... u nás ve školce, kde bylo mé starší dítě na děti paní učitelky křičely, bily je, pomlouvaly rodiče, používaly soutěživé hry, s rodiči nejednaly na úrovni, téměř s nimi nekomunikovaly. Rodičům se také nelíbí nevhodné chování ze strany pedagogů (rozhovor č. 6) „ ... kluk se špatně adaptoval na školku, když jsme pro něj přišli, paní učitelka nám v šatně vynadala, že furt řve. Když přijde, tak řve, když má jíst, tak řve, když má jít spát, tak řve, tak abychom si ho už konečně začali vychovávat. “ Pokud se rodičům nelíbí něco na chodu školky či přístupu pedagogů, mohou si pohovořit s pedagogy o změně přístupu k jejich dítěti nebo mohou změnit mateřskou školu, což není v současné době jednoduché, jak píše i Špaňhelová(2004).

Současná mateřská škola a mateřská škola, do které chodili rodiče dnešních dětí, se výrazně odlišují, totéž uvádí i Svobodová. Více než polovina rodičů (52,5%) uvádí zásadní rozdíl v pozitivním přístupu pedagogů k dětem. Rodiče též uvádějí rozdíl ve vybavení hračkami, pomůckami a lepším prostředím (rozhovor č.14) „ *...dětí mají víc hraček a je to celkově lepší, dneska se mají děti určitě líp. “* 9 rodičů (22,5%) uvádí, že žádný rozdíl nevidí. Tyto rodiče můžeme rozdělit na ty, kteří měli pozitivní zkušenosti z doby svého dětství (rozhovor č.12) „ *...myslím, že v podstatě v ničem, jen dnes neoslovujeme „soudružko“.* a rodiče, kteří měli negativní zkušenost z doby svého dětství (rozhovor č. 34) „ *...vybavení je lepší, ve školce je televize, interaktivní tabule, trampolína, ale přístup některých učitelek je stále stejný. “* Myslím si, že nezáleží na tom v jaké době žijeme, ani na vzdělání pedagogů . Myslím si, že nejdůležitější je respektující přístup k dítěti i jeho rodině a osobnost pedagoga.

Když jsem se ptala rodičů, jaké hodnoty jsou pro ně v životě důležité, nad touto otázkou rodiče dlouho přemýšleli a často nevěděli, co mají odpovědět. Jak uvádí i Matějček (1992), lidé o základních životních hodnotách nepřemýšlejí tak, aby je měli slovně zformulovány a mohli je na požádání sdělit, protože s nimi žijí, ale nepřemýšlejí a nemluví o nich. Základní lidské potřeby a hodnoty spolu úzce souvisejí, pokud pocítujeme nějakou potřebu, stává se pro nás hodnotou. Nejvíce rodičů (27,5%), uvedlo jako důležitou hodnotu dobré vztahy mezi lidmi. Z morálních hodnot uvedlo

27,5% rodičů jako důležitou hodnotu úctu k sobě nebo ostatním lidem. Rodiče též jako důležité hodnoty uváděli slušnost, poctivost, spolehlivost, čestnost, samostatnost a trpělivost. Dále laskavost, pravdomluvnost, spokojenost, empatii, vstřícnost, důvěru, tvořivost a toleranci. Mnoho rodičů uvedlo, že je pro ně důležitou hodnotou rodina, totéž uvádí i Prudký (2004)., *Hodnota rodiny je stále nejvýznamnější a nejvíce vážená z životních hodnot v české populaci*“. Jako důležité hodnoty rodiče uváděli též vzdělání, práci, přátelství, dále lásku, zdraví, dobrý vztah k přírodě a zvířatům, lásku k vlasti a smysl pro humor. Rodiče si přejí a je pro ně důležité, aby si děti odnesli z mateřské školy hezké zážitky a vzpomínky (32,5%), aby uměly pracovat v kolektivu a našli si kamarády, aby získaly základní dovednosti, návyky a základy slušného chování, aby byli připravené do školy a aby získaly děti důvěru v lidi i sebe.

Chtěla bych odpovědět na výzkumné otázky

1. Jaké jsou vzpomínky současných rodičů na mateřskou školu svého dětství?

Vzpomínky současných rodičů na mateřskou školu svého dětství jsou v 52,5% negativní, 42,5% pozitivní a v 5% žádné. To pro předškolní pedagogy znamená, že ze strany rodičů musí při nástupu dítěte do mateřské školy počítat s určitou nedůvěrou a ostražitostí.

2. Ovlivnily zkušenosti z doby vlastního dětství současné rodiče v postoji k mateřské škole?

Rodiče uvádějí, že je v 7,5% zkušenost z doby vlastního dětství ovlivnila, v 92,5 % neovlivnila v postoji k mateřské škole. Z toho můžeme usuzovat, že rodiče kladou velkou důležitost na současnou realitu, kterou v mateřské škole zažívají, a tudíž mateřské školy mají potenciál získat si důvěru i těch rodičů, kteří sami mají negativní zážitky z mateřské školy.

3. Jaký mají současní rodiče postoj k mateřské škole?

Současní rodiče mají v 97,5% kladný postoj, v 2,5 % negativní. Je zajímavé, že dva rodiče mají kladný vztah k mateřské škole i přes to, že jejich současné zážitky jsou negativní.

4. Co je důležité pro rodiče při výběru mateřské školy?

Při výběru mateřské školy je pro rodiče důležitá dostupnost, což uvedlo 26 (65%) rodičů, spokojenost dítěte a přístup pedagogů uvedlo 10 rodičů. Je smutné, že spokojenost dítěte je oproti dostupnosti zastoupena 1:3, což nás informuje především o tom, že rodiče stále kladou větší váhu na pohodlí a menší finanční a časovou náročnost, než na spokojenost dítěte. Další příčinou může být naplněnost mateřských škol a s ní spojená nemožnost si vybírat podle vlastních kritérií.

5. Co očekávají rodiče od mateřské školy?

Polovina dotázaných rodičů uvedla, že očekává od mateřské školy, že se děti něco naučí a budou připravené na vstup do základní školy. Dále rodiče očekávají, že budou děti v mateřské škole spokojené, že pedagogové budou na děti hodní a budou respektovat jejich osobnost. Rodiče také očekávají, že se děti naučí žít v kolektivu, a že s nimi mateřská škola bude spolupracovat. I z této odpovědi nám vyplývá, že rodiče kladou spokojenost dítěte až na druhé místo.

6. Naplnila se očekávání současných rodičů vůči mateřské škole?

Očekávání současných rodičů se v 92,5 % naplnila, v 7,5 % se nenaplnila. Toto skóre je pro mateřské školy velice pozitivní a z něho můžeme usuzovat, že proměna mateřských škol je viditelná a pozitivně vnímaná ze strany veřejnosti.

7. Jaké mají zkušenosti se současnou mateřskou školou?

Rodiče mají v 77,5 % pozitivní zkušenosti a v 22,5 % negativní zkušenosti se současnou mateřskou školou. Negativní zkušenosti sice klesly oproti mateřské škole rodičů o 30%, ale to, že téměř čtvrtina rodičů má negativní zkušenosti se současnou školou, je stále velkou výzvou pro předškolní pedagogy a současné mateřské školy.

8. Jakou změnu vidí rodiče mezi současnou mateřskou školou a mateřskou školou svého dětství?

Zásadní změnu vidí rodiče v pozitivním přístupu pedagogů (52,5%) a vybavení mateřské školy (25%). Žádnou zásadní změnu nevidí 22,5% rodičů. Je velice pozitivní pro předškolní pedagogy, že polovina rodičů zaznamenala změnu v jejich chování k dítěti, Napadá mě teď ale otázka, zda stejně vnímají chování svých učitelek i děti.

9. Jaké hodnoty jsou pro současné rodiče důležité?

Pro rodiče jsou nejdůležitější hodnotou dobré mezilidské vztahy, což uvádí 27,5% rodičů, dále rodina, vzdělání a práce. Z morálních hodnot, je to úcta a sebeúcta, to uvádí 27,5%, dále pak slušnost, poctivost, spolehlivost a čestnost. Rodiče si přejí a je pro ně důležité, aby si děti odnesly z mateřské školy hezké zážitky a vzpomínky, to uvádějí 32,5% rodičů. Dále si rodiče přejí, aby děti uměly pracovat v kolektivu a našly si kamarády, aby získaly základní dovednosti, návyky a základy slušného chování, aby byli připravené do školy a aby získaly důvěru v lidi i sebe. Opět vnímám jako velmi pozitivní zachování tradičních hodnot a směřování k socializaci a prosociálnímu chování dítěte.

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat zkušenosti současných rodičů s mateřskou školou, které vyplývají z jejich vlastních zkušeností z doby jejich dětství a jsou základem jejich postojů k této instituci a odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si stanovila.

Ke zjištění potřebných informací k mé bakalářské práci jsem použila kvalitativního výzkumu, ke sběru potřebných kvalitativních dat jsem použila metodu rozhovoru, techniku polostrukturovaného individuálního rozhovoru. V rozhovorech byly použity převážně otevřené otázky. Kvalitativní výzkum jsme realizovaly společně s kolegyní Kamilou Gucko. Každá jsme oslovila 20 rodičů předškolních dětí, které navštěvují různé typy mateřských škol v Jihočeském kraji. Takto nám vznikl soubor 40 respondentů. Výzkumné šetření probíhalo od listopadu 2011 do února 2012.

Domnívám se, že jsem uvedený cíl ve své práci naplnila. Zjistila jsem, jaké zkušenosti mají současní rodiče z doby svého dětství a porovnála, jaké mají zkušenosti se současnou mateřskou školou a našla odpovědi na stanovené otázky.

Při sběru dat a informací k této bakalářské práci jsem přečetla mnoho knih a poznala hodně zajímavých lidí. Musím přiznat, že se mě některé jejich příběhy a vzpomínky hluboce dotkly. Je pro mě těžko pochopitelné, že se dříve mohly učitelky mateřských škol k dětem chovat tak necitelně a despoticky. Svobodová uvádí v jedné ze svých knih, že vzpomínky současných rodičů na mateřskou školu hraničí s bezohledností vůči dítěti, já bych to nazvala spíše týráním. Většina rodičů své děti miluje, a proto se nedivím, že při nástupu do mateřské školy pociťují úzkost a obavy, aby děti nezažily podobné zkušenosti jako oni sami a snaží se kontrolovat, co se v mateřské škole děje. Mnozí rodiče pociťují vůči mateřské škole ostych a nevědí, jak se mají chovat, protože nemají vybudovány bližší vztahy a vazby s pedagogy ani s rodiči ostatních dětí. To opět může pramenit ve vzpomínkách z doby svého dětství, kdy nezažili přátelskou atmosféru mezi pedagogy a svými rodiči. Současná mateřská škola a mateřská škola, na kterou si pamatují současní rodiče z doby svého dětství, se zásadně odlišují. Mateřská škola nemá již funkci pouze hlídací, ale i výchovnou a vzdělávací. Rodiče v současné době mohou

ovlivňovat chod mateřské školy, mohou pomáhat při tvorbě Třídního vzdělávacího programu a zapojit se a pracovat v Radě školy. Rodiče se mohou zúčastňovat besídek, slavností, výletů a jiných školních akcí, kde se setkávají s pedagogy i ostatními rodiči, což může navodit atmosféru přátelství a důvěry. Díky osobnostně orientované filozofii mateřské školy se zásadně změnil přístup k dítěti i jeho rodině, což současní rodiče velmi oceňují.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BAKALÁŘ, E. *Průvodce otcovstvím aneb bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.
2. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-254-9.
3. EYRE, L., EYRE, R. *Jak naučit děti hodnotám* Praha: Portál, 2000, 1. vydání. ISBN 80-7178-360-9.
4. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010, 2. rozšířené vydání. ISBN 978-80-7315-185-0.
5. JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80- 210- 0830-X.
6. HAVLÍNOVÁ, M. a kol. *Kurikulum podpory zdraví*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178- 08
7. HINTNAUS, L. *Člověk a rodina. Smysl a funkce rodiny*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1998.
8. KOPŘIVA, P. a kol. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.
9. KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008, 1. vydání. ISBN 978-80-247-1568-1.
10. MAŘÍKOVÁ, H. a kol. *Proměny současné české rodiny*. Praha: Slon, 2000, 1. vydání. ISBN 80-85850-93-1.
11. MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. Praha: státní pedagogické nakladatelství, 1. vydání, 1992. ISBN 80-04-25236-2.
12. MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 1994, 1. Vydání. ISBN 80-7178 -006-5.

13. MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, 1. vydání. ISBN 80-7178-085-5.
14. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
15. MOŽNÝ, I. *Česká společnost*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.
16. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Slon, 2006. ISBN 80-86429-58-X.
17. OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ V. *Rok v mateřské škole*, Praha: Portál, 2003, 1. Vydání. ISBN 80-7178-847-3.
18. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-569-8.
19. PRUDKÝ, L. *Hodnoty a normy v české společnosti- stav a vývoj v posledních letech*. Brno: Cerm, 2004. ISBN80-7204-358-7.
20. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004, 2. přepracované vydání. ISBN 80-7178-829-5.
21. SKUTIL, M. a kol. *Základy pedagogicko - psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011, 1. Vydání. ISBN 978-80-7367-778-7.
22. STRAŠÍKOVÁ, B. *V roli rodičů a prarodičů*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0848-0.
23. STRAUSS, A.,CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
24. SVOBODOVÁ, E. a kol. *Vzdělávání v mateřské škole*. Praha: Portál, 2010, 1. vydání ISBN 987-80-7367-774-9.
25. ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola teorie a praxe I*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0945-8.

26. ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě v předškolním období*. Praha. Mladá fronta, 2004. ISBN80-204-1187-9.

27. VÁGNEROVÁ, M., VALENTOVÁ, L. *Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita*. Praha:Karolinum, 1994. ISBN 80-7066-384-7.